Ч. 275 (14.818). Львів, вівторок 14. грудня 1937. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 220-41
Телефон Друкарні 220-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060. „ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Японські літаки

затопили американську канонірку з 18-ма людьми.

Американська канонірка „Панай“ закинула якір коло Госіен (над Жовтою рікою, 25 миль вище від Нанкіну), щоб евакувати кількох американців. На чердаку канонірки крім залоги було чимало евакуованих чужинців: 4-ох членів британської амбасади, кількох американських і англійських журналістів та службовики американських нафтових товариств.

Останніми днями та канонірка служила як канцелярія американської амбасади в Нанкіні під проводом секретаря амбасади, що мав при собі заступника військового атташе, секретаря канцелярії та урядовця для шифру.

Коло 1. години вночі японські літаки збомбардували канонірку „Панай“, яка пішла на дно з 18-ма пасажирами. 54-ох пасажирів, м. ін. усіх членів американської амбасади, врятовано, але між ними чимало ранених.

Канонірка „Панай“ вибудована в 1927. р. Вона мала 450 тон і була озброена у дві 3-цалеві протилетунські гармати і 10 скорострілів. Залога складалася з 5-ох старшин і 60-ох моряків.

ЯПОНЦІ ПЕРЕПРОШУЮТЬ

Командант японської фльоти на Жовтій ріці адм. Гасуґава негайно відвідав командантa американської ескадри амб. Ярнеля і висловив йому жаль з приводу затоплення канонірки.

ЩО НА ТЕ АМЕРИКА?

Вістка про цю подію дійшла до Вашингтону по 3-ох годинах. През. Рузвельт казав себе дальше інформувати в тій справі. Адміралція наказала допит.

Затоплення „Паная“ є без сумніву найповажнішим інцидентом між Японією та іншими великодержавами від початку війни.

Японці обстрілюють британські кораблі.

Вчора досвіта японські полеві батерії обстрілювали на ріці Янтсе один британський торговельний корабель, дві канонірки та одну барку, що везла британського консуля з Нанкіну. і британського військового атташе.

Британська влада запротестувала.

За кілька годин

японські літаки заатакували у віддалі 2-ох миль від Нанкіну 2 британські канонірки, 1 пароплав та кілька барок. Канонірки відповіли вогнем — дійшло до формальної битви.

Японські літаки відлетіли

ОБУРЕННЯ В ЛЬОНДОНІ.

Льондонська преса гостро атакує японців у звязку з бомбардуванням британських суден. **Сподіються, що у цій справі уряд відбуде нині специяльну нараду, а премієр зложить заяву в палаті громад.**

ЯПОНІЯ РОЗБУДОВУЄ ВОЄННУ ФЛЬОТУ.

До Ню Йорку наспіла вістка, що Японія почала будову 3-ох нових велитенських дреднавтів.

Бої за Нанкін.

Японські частини, що від учора займали південну браму Нанкіну, обсадили ввесь південний відтинок міських фортифікацій. Японські передні сторожі, що причалили на лівому березі ріки, дійшли до Пукену під Нанкіном, щоб відтяти шлях відвороту китайцям.

Японська річна фльотиля проломила гаті, зблизилась до Нанкіну та стала бомбардувати китайські батерії.

Як подає „Такун Пао“, цілий вчорашній день ішли завзяті бої за Нанкін. Китайські сапери замкнули отвір у міському мурі коло брами Куанґуа, що його зробили японці. Японські літаки не допускають до бомбардування міста.

Китайці бороняться завзято, тому японське командування не може кинути піхоти до вирішного наступу; йде лише завзятий артилерійський двобій. Електричні каблі попереривані, тому місто вечором тоне у темряві, телефони й телеґрафи ушкоджені.

АВТОНОМНИЙ УРЯД У ШАНСІ.

У провінції Шансі повстав автономічний уряд; його членів заприсяжено в Таюанфу

Італія покинула Лігу Націй.

Велика Фашистівська Рада, що зібралася в суботу в год. 22. у Венецькій палаті, ухвалила, що Італія покине Лігу Націй.

Мін. Чіяно повідомив про це секретаріят Ліги короткою телеґрамою.

ПРОМОВА МУСОЛІНІЯ.

В годині 22.05 Мусоліні появився на бальконі Венецької палати і виголосив промову, в якій підкреслив вагу рішення. Італія — ствердив він — виступила з Ліґи, яка ввела протиіталійські санкції, та якою кермують вороги Італії; не входив тут у рахубу ніякий натиск. Італія змагає до миру і співпраці, погрози „великих демократій“ не роблять враження на державу настільки сильну з військового погляду.

НІМЕЧЧИНА НІКОЛИ НЕ ВЕРНЕТЬСЯ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

Німецький уряд висловив в офіційному комунікаті вдоволення кроком Італії та заявив, що ніколи не братиме під розвагу повороту до Женеви

Вибори до найвищої ради СССР.

Як подають з Москви, вибори до найвищої ради СССР відбулись у столиці справно. Нині пополудні будуть відомі перші висліди з московської округи.

СТАЛІН ПОГРОЖУЄ ЩЕ НЕ ВИБРАНИМ ПОСЛАМ.

Напередодні виборів виголосив Сталін промову, в якій заатакував невтральні й непевні елементи: якби вони попали до найвищої ради. Сталін радить виборцям відкликати їх.

Московські журналістичні кола добачують у цій промові осторогу: як новообрані члени ради не будуть слухняні, їм загрожує втрата мандату й інші прикрі консеквенції.

Комінтерн

і польський наступ на Поділлі.

Львів, 13. грудня 1937.

Коротка, але багатомовна часописна нотатка в „Ділі“ з 9. ц. м. про втечу до Большевії 11 наших молодих людей з призбручанських сіл Кудринці і Завале, борщівського повіту. Ця подія — як читали ми там — викликала велике враження не тільки в дотичній околиці, але і в цілому борщівському повіті.

Друга подія. Перед трибуналом суду присяжних у Тернополі розпочався 7. ц. м. великий протикомуністичний процес проти 51 підсудних, з яких 42 перебуває від січня ц. р. у слідчій вязниці, обвинувачених у державній зраді через приналежність до Комуністичної Партії Західної України (КПЗУ) і діяльність з метою відірвати Східну Галичину й Волинь від Польщі та прилучити її до СССР. Є це процес проти Петра Білоуса з Ігровиці, пов. Тернопіль, і тов., у якому є обвинувачених 24 молодих українських селян і ремісників з Тернопільщини (Чистилів, Глубічок Великий, Івачів Долішній, Івачів Горішній, Малашівці й Ігровиця), Скалатщини (Глібів і Товсте) та Підгаєччини (Гайворонка, Голгоче і Соснів), одної кравчині Анни Горбатої з Івачева Долішнього, 6 поляків селян і ремісників з Тернопільщини, одної польки-селянки Станіслави Мандзій з Івачева Дол., 17 жидівських ремісників і робітників — у тому один студент політехніки — з Тернополя, Підгаєць, Теребовлі, Грималова, Товстого, а навіть з Варшави і Станиславова, та проти двох тернопільських молодих жидівок — разом 51 осіб. З акту обвинувачення виходить, що істнували окружні комуністичні комітети на території Поділля в Тернополі і Чорткові під проводом ЦК КПЗУ у Львові, та повітові в Тернополі, Скалаті, Теребовлі, Підгайцях, Бережанах і Чорткові, і районові в деяких поодиноких місцевостях. Орґанізаторами і провідниками були зправила жиди і жидівки.

Обі події не стоять зі собою у безпосередньому звязку, але обі є випливом одної і тої самої акції аґентів Комінтерну, як не менше і вислідом дуже неприятливих та незвичайно загострених відносин на галицькому Поділлі.

Знаю, що місцеві офіціяльні чинники пояснюють згадану втечу за Збруч острахом утікачів перед карою за їх тутешню протидержавну діяльність. Тимчасом місцеві українці (й неукраїнці) впевняють, що нічого протидержавного ті люди не робили. Втекли вони тому, бо просто сподівалися найти по другому боці кращі відносини буття. Може декому видаватись це дивовижею, коли річ іде саме про теперішні відносини в УССР, умовини жахливого терору. А проте не забуваймо, що річ іде про селян і село: тут найбільш маґічне слово „земля“! Тут — мовляв — ніяким робом не купиш кусничка землі — там дістали її селяни даром!

Зокрема на Поділлі настали від недавна специфічні відносини. Передовсім у прикордонній смузі. Величезні особисті обмеження і обмеження в обороті землею на основі дуже ригористичних постанов закону про границі держави з 9. липня 1936. р. та закону про обмеження в обороті наділами, що повстали з парцеляції, з 14. квітня 1937. р., продаж парцельованої землі виключно між поляків і спроваджених зі заходу мазурів — клясичним прикладом Іване Пусте біля Мельниці — підхід КОП-у до місцевого українського населення, як до колективу, небезпечного протидержавного елементу, поруч із політикою місцевої державної і самоуправної адміністрації. Перепони у статутовій праці наших леґальних установ, у будові народніх і читальняних домів, ба навіть

у будові церков на Поділлі, при загальному ворожому становищі тутешнього польського громадянства проти нас, а в останньому часі і чинне вмішування до місцевої активної політики — очевидно, не по нашому боці — і військових чинників теж і на високих щаблях військової ерархії, створило таке підложжя, що догіднішого для себе не міг і вимріяти сам Комінтерн.

І Комінтерн зручно використовує це підложжя. Галицьке Поділля як найбільше національно свідома частина українських земель у Польщі, було досі дуже несприятливим тереном для большевицької агітації. Поза деякими селами Тернопільщини і Збаражчини, де ще до війни мали впливи радикали, що частинно втратили їх у користь сель-робів (це показали вибори у 1928. р.), та поза Бережанщиною і малим кутком біля Скали в Борщівщині з комунофільською УПП (Українською Партією Праці) — нині неіснуючою, галицьке Поділля було цілковито відпорне на всі комуністичні затії.

Назагал воно осталось так і досі і агенти Комінтерну не мають тут і сьогодні більших успіхів, хоча вдягають на себе українську національну маску. Зашкодила їм „національна" політика мовсковських окупантів на Радянській Україні. Не помагає і форсована концепція „людового фронту", проголошена на VII конгресі Комінтерну з точними інструкціями, в який спосіб комуністи утворюючи „людові фронти", мають втягати до революційної роботи всі існуючі українські політичні партії й організації, включно до церковних брацтв!

Для зручного замаскування своєї власної мети, видав Центральний Комітет КПЗУ до УНДО, УСРП й УСДП, до „Просвіт", „Соколів", „Каменярів" і навіть до „Лугів" поклик створити спільний фронт для боротьби за широку територіяльну автономію усіх українських земель в Польщі з окремим автономним соймом у Львові, вибраним на підставі демократичного пятиприкметникового виборчого права, за демократичну місцеву самоуправу, за виборність урядовців, за їхню відповідальність перед населенням, за українські народні, середні і фахові школи на державний кошт, за український державний університет у Львові — та за землю для місцевого українського населення.

Гасла справді приманливі взагалі для українського населення, але ще більше для обездоленого нині села тим більш, що не відстрашують революційністю, бо нічого в них революційного нема. Адже донедавна гасло боротьби за автономію було в очах комуністів „хрунівством" та „зрадою інтересів селян і робітників". Однак не вважаючи на ту зручну тактику, комуністам у Східній Галичині, за винятками деяких околиць на здеморалізованому Покутті і Підкарпатті та колишніх москвофільських теренів на Опіллі та на північний захід від Львова (Жовква—Рава Руська), таки не повезло і вони ніяк не можуть почванитися більшими успіхами! Заборолом проти комуністичних затій досі є національне освідомлення українських мас у Галичині, як теж і совітська національна політика за Збручем зі свідомим і послідовним винищенням національного українського життя.

Спроба з „людовим фронтом" комуністичним агентам у нас не вдалася. Однак вони не взяли собі до серця своєї невдачі і дальше мишкують у нашому селі, галапасуючи на дуже нездоровій почві сучасних польсько-українських взаємин у Польщі. А відживки для годівлі комуністичного бацилю зібралося на цій почві аж забагато. Ось яскравий приклад:

По війні виділено з громади Лубянки Вижні, пов. Збараж — село чисто українське і національно дуже свідоме — проти волі громади та прилучено разом 27 українських господарств до новоствореної польської кольонії Роговець Новий з числом 33 польських господарств. Тов. Школи Людов-ей вибудувало там польський людовий дім і польську школу при помочі примусової данини і шарварків на всіх громадян. Дім заінтабулювали на Т. Ш. Л., а саму школу перемінили на державну, в якій є нині 40 дітей — 23 польських і 17 українських. Насильно ширять польонізацію, проти чого всіми засобами бореться наше місцеве населення.

Воно теж, вилучене примусово з української громади, рішило вибудувати для себе власну церковцю. Набуло чвертьморґову площу і заінтабулювало на церкву. Замовлено пляни, але воєвідський уряд в Тернополі відмовив дозволу на будову, хоч пляни одобрив, тому, що церковця має стояти в середині села і не дуже далеко від польського людового дому. Це сказали виразно в воєвідстві місцевій українській депутації під проводом пароха 10. ц. м. Іншої в селі площі нема — отже і церковці не буде.

Подібні факти з забороною будови церков на території тернопільського воєвідства не відокремлені. Зате змушують там наше населення до безплатних примусових робіт при будові косціолків і польських людових домів, які часто будується з публичних фондів.

Такі факти і таку поведінку урядових кол наше населення на Поділлі дуже пильно реєструє і подрібно аналізує. Хоч у своїй масі — як національно свідоме і активне — є і дальше відпорне на комуністичні затії, — то всеж сучасний польський скріплений наступ проти нас творить місцями серед декого з наших селян придатний ґрунт для подібних подій, як це мало недавно місце в Борщівщині і як тепер відтворюється їх у згаданому тернопільському процесі.

Д-р Степан Баран.

Швайцарія проти большевицької інтервенції в Еспанії.

(Від власного кореспондента)

Женева, 8. грудня 1937.

Від початку листопада йде слідство проти кількох швайцарських комуністів, які систематично вербували швайцарських громадян та висилали їх до розпорядження большевицького уряду Еспанії. Слідчий військового суду 5. дивізії ствердив, що цією акцією кермували в літі цього року члени Центрального комітету комуністичної партії Швайцарії Ганс Андерфурен та Карл Гофмаєр. Під їх проводом працювали Кребс, Вальтер, Гумберт-Дроз та інші особи, з яких кілька перебуває у вязниці, а кілька на вільній стопі під доглядом поліції. З огляду на велику кількість обвинувачених вимагатиме очевидно приготування процесу більше часу. Але і в її сучаснім стані справа творить політичну сензацію, значіння якої виходить далеко поза межі Швайцарії. Значіння це передусім симптоматичне. В боротьбі проти большевизму Швайцарія стоїть на чолі малих держав Европи і приклад її гідний наслідування може спонукати теж інші держави до рішучіших засобів проти постачання гарматного мяса для московського підприємства в Еспанії. Не є мабуть ніяким припадком, що й в Сполучених Державах Америки розвивається рух проти посилання американських „добровольців" до бригад „Вашінгтона" та „Лінкольна", що боронять большевицького невільництва в Еспанії. Статистика оголошена в деяких американських часописах з цього приводу дуже повчальна і заслуговує без сумніву на увагу американського уряду. Поширення акції початої Швайцарією на інші европейські держави значно скоротило би братовбивчу війну в Еспанії та причинилось би до забезпечення миру в Европі.

Слідство у справі вербування швайцарців для війська большевицької Еспанії викликало в москвофільських часописах Швайцарії, „Фрайгайт", „Бернер Таґвахт", „А. Ц.", „Ле Травай", „Фолькорехт" та інших такі різкі напади на федеральний уряд, що міністерство внутрішніх справ мусіло видати повідомлення в цій справі. У ньому воно зазначує між іншим, що твердження згаданих часописів, ніби уряд понищив та пофальшував документи цього процесу, ніби поліція увязнила і тримає в характері закладниці паню Гофмаєр і взагалі вживає методи, що нагадують пожежу Райхстаґу, не відповідають дійсности і є звичайними наклепами. Повідомлення стверджує, що дотеперішні висліди слідства цілком виправдують його. Докладніше оголошення його вислідів покищо неможливе, тим більше, що двоє з головних обвинувачених ще ховаються.

На основі дотеперішніх вислідів слідства „Журналь де Женев" пише між іншим „Країна може бачити, яку ролю відограють представники Москви, які набирають білоданних рекрутів та посилають їх вмірати на еспанськім полі бою. Можливе, що деякі „ідеалісти" їдуть самі шукати пригод, але нема сумніву, що значне число наших співгромадян зваблено грішми, як колись наймали вояків. Рекрутування зорганізоване комуністами тревало місяці. Між паперами комуніста Андерфурена та національного радника Боденмана знайдено поквітування заанґажованих добровольців та листу швайцарських вояків в Еспанії з означенням їх військової ранґи. Цей Боденман добре старався прислужитися своїм московським панам. Свідки зазначують, що він подався до Еспанії, зібрав в Альбацеті швайцарців стомлених війною, намагався піднести їх духа та примусити вернутися на фронт. Вербункове бюро знаходилось в Сан-Люї біля Базеля, де нещасливі „добровольці" звабленні комуністами підписували своє анґажування. Багато з них знудившись в „республиканських" окопах вернулися до батьківщини і мають відповідати перед судом за зламання швайцарської невтральности. Але найбільш суворо покарають орґанізаторів їх виправи, московських аґентів, які рятують тепер свою власну шкіру полишивши нещасливих „добровольців" їх власній долі..." Врештою, як повідомляє швайцарська преса, „аґенти Москви роблять все можливе, щоб не дати поворотцям з Еспанії вернутися до батьківщини. Тих, які відмовляються рішуче вернутися до фронту, вони підплачують та затримують можливе довше у Франції."

Цими днями арештовано в Ціріху і Андерфурена, який полишив своє сховище і виступив перед численними зборами своїх однодумців, сподіваючись викликати заворушення у звязку із своїм арештом. Але поліція на цю провокацію не пішла і увязнила його цілком спокійно другого дня. Увязнено і двох редакторів збольшевиченої „Ді Фрайгайт" Вульшлеґера та Арнольда за фальшиві зізнання в справі бранки рекрутів для большевицької Еспанії.

У цій справі уряд виступає тим більш рішуче, що між Швайцарією і національною Еспанією устійнено вже від літа нормальні консулярні відносини, які Англія відновила лише кілька тижнів тому. Представник Франка в Берні, пан Тока, має право вживати офіціяльно прапору національної Еспанії, а його авто прикрашує табличка з літерами „D. C." (дипльоматичний корпус), проти чого гостро протестували політичні прихильники Москви в Швайцарії. Але це їм нічого не помогло. Швайцарські консулі врештою працюють також цілком нормально в національній частині Еспанії, де ніодин швайцарець не зазнав кривди. Але ті 800 швайцарців, які були в Мадриді, вернулися додому цілком обідрані, втративши все, що вони мали в Еспанії. Відносини Берну до Валенсії, а тепер Барцельони, це розуміється не поліпшило. Мадридський уряд припинив виконання своїх фінансових зобовязань супроти Швайцарії вже тоді, коли мав іще 2,3 міліярди золотих пезет. „Дипльоматичне" заступництво Мадриду поводилося в Берні також по большевицьки. Еспанський консуль в Женеві оплачував часопис, який безоглядно поборював швайцарську невтральність в еспанській війні.

Сучасна судова справа проти доставців швайцарського гарматного мяса до „республиканської" Еспанії є властиво лише одним з етапів боротьби національної Швайцарії проти соціял-комуністичних прихильників Москви. Тепер наступають вже національні партії Швайцарії із своїм урядом на своїх противників закидаючи їм московську керму та звязок з чужоземними елементами. Але в літі ще соціял-комуністична опозиція загрожувала викликати в Швайцарії міністеріяльну крізу, а навіть повалити президента Мотту, щоб осягти зміну швайцарської невтральної політики. Напади соціялістів спрямовано особливо проти Мотти, католика і єдиного представника італійської частини Швайцарії, що персоніфікував своєю особою добросусідські відносини між Швайцарією і ненависною прихильникам Москви Італією. Ці напади блискуче відбили.

Тепер соціял-комуністичному таборові у Швайцарії доводиться вже боронитися. Для еспанських большевиків вони вже властиво не можуть нічого зробити, всі свої сили вони скупчують тепер на тому, щоб у Федеральній Раді не перевели закону про заборону комуністичної партії в цілій Швайцарії. А теперішнє слідство про бранку рекрутів-швайцарців до інтернаціональних бриґад большевицького уряду Еспанії дає дуже багато арґументів на користь ліквідації швайцарської партії, якою фактично кермує Москва.

М. Данько.

В місяці грудні зайдуть до Вас висланці „Просвіти". Прийміть їх щиро й сердечно. Нехай не забракне нікого з нас у збіркових листах ювилейного „Дару Просвіті"! Щедрим датком засвідчім, що Матір-„Просвіта" всім нам дорога, що дорога нам доля Нації!

НА МЕЖІ СХОДУ І ЗАХОДУ.

Між своїми на чужині.

З вражінь нашого спеціяльного кореспондента з подорожі по Югославії.

V.

Український елемент в Югославії не вичерпується тільки на одній політичній еміграції. Маємо там ще наших кольоністів, що населили теперішню Югославію в ріжних періодах часу, почавши ще з 1746. р., себто з часів Марії Тереси, аж по останні роки по війні. Всіх наших кольоністів в Югославії треба рахувати на яких 30 тисяч, з чого коло 30 тисяч живе у бачвансько-сримській области попри Дунай і Саву, а решта розсипалась по окремих кольоніях і др.бними гуртками у Босні та в Славонії.

Умовини життя цих наших кольоністів у ріжних областях — ріжні, залежно від якости скольонізованої землі, хліборобської культури і кольонізаторського хисту поселенців. Найкраще живеться їм у бачвансько-сримській области, гірше у Славонії, а вже найтяжче в Босні, де багато камінистих неужитків і де малоплодюча земля вимагає великих вкладів праці та хліборобського знання.

Зі всіх українських кольоній в Югославії безперечно найбільше цікава — Бачка. Цікава своєю історією, своєю двісталітньою племінно-національною традицією, своєю питомою культурою і добробутом. Треба собі тільки уявити: — Майже двіста літ витримати, змагатися і рости серед зовсім чужого, часто ворожого етнічного окруження.., і не заломитися! Зберегти своє національне обличча, мало того — здобути свою власну культуру на культурі інших народів, перетравити її, зробити її органічно своєю та ще й ділати асиміляційно на окруження — для цього треба незвичайно сильної расової індивідуальности і величезного культу традицій. І тому наша Бачка так притягає кожного українця, що знає про цей етнографічний феномен, і тому так імпонує!

В 1746 році прийшло сюди, за Дунай, перших одинадцять українських родин з наших карпатських гір. Вигнала їх невроджайна земля і тяжка кріпацька доля під панською кормигою. Бачка була тоді пуста, звільнена щойно зпід турецького володіння. Місця було досить. Перші наші поселенці засновують перше село, записане офіційно в мадярських грунтових книгах з мадярська: **Керестур**, що зростає пізніше на Великий Керестур, або паралельно — на **Руський Керестур**. В дальших чотирьох роках кольонізація зі Закарпаття продовжується так, що вже в 1750 році було в Керестурі 400 душ українців. У рр. 1755. і 1756. велика повінь нищить увесь скупий дорібок поселенців і деякі знеохочені родини вертаються назад на Закарпаття. Але більшість залишається, закріплюється, вростає в грунт. Ще кілька років — і нові українські кольоністи напливають до Бачки. . Керестур стає для них уже за тісний і тоді повстає друга оселя: **Коцур**. Остання група поселенців із Закарпаття і з Галичини приходить до Бачки в 1780. році й осідає в **Новому Саді**. В дальших роках бачимо, як це поселенче українське ядро росте: в 1802. році Керестур і Коцур вже перенаселені й вихідці звідти кольонізують **Шід** у Сримі, в 1834. р. засновують село **Петрівці** коло Вуковару, а після бурхливого, революційного 1848. року повстають чергою нові українські села в бачвансько-сримській области, як **Господинці, Дюрдево, Старій Вербас, Пішкоревці, Андрієвці, Миклошевці, Бервасово, Бачинці та Раєво Село**. Не всі ці села чисто українські, до деяких у тракті кольонізації причепився також поселенчий мадярський, хорватський та німецький елемент, але саме тут виявився найкраще асиміляційний хист українських кольоністів, що не втратив своєї здорової сили і до сьогодні. Українська поселенча маса, компактно згуртована, звязана традицією, інтелігентна з природи, вміла втягнути у свій національно-культурний засяг значний відсоток того чужого елементу і нині зустрінете нпр. у Керестурі вже такі призвища місцевих українців, як: Райтмаєр, Рот, Гофман, Ард, Варга. Натрапите також на багато прізвищ змадяризованих і родово мадярських, нпр.: Пап, Гарді, Надь, Ежденці, Керегярто, Дорокгазі, Нярадї, Проучі..., а навіть на зукраїнізованих сербів, як Бодванський, Гаднянський і т. п. А попри це такі чисто українські прізвища, як: Попович, Колода, Мудрий, Дітько, Кулич, Виславський, Дудар, Костельник.

А треба тямити, що все це, той ріст та експанзія, відбувались серед дуже непригожих розвиткових умовин, серед сильного, куди сильнішого від українського, чужого кольонізаційного елементу мадярів, німців, хорватів. Не обійшлося також без національного переслідування, без спроб насильної мадяризації, головно під кінець мин. століття, аж до останніх років перед світовою війною. Школи, що їх заснували бачванські українці, перемінила влада насильно на мадярські, мова у громадському самоврядуванні стала мадярська, мадярську культуру насаджувано всіми засобами пропаганди і натиском адміністраційного апарату. А проте бачванські українці витримали цей наступ, що тривав десятиліття, витримали завдяки своїй церкві та своїй консервативній традиції.

Нині мова бачванських українців — це діялект, на якому сліди прастарі словацькі й новіші хорватські впливи, діялект витворений у виїмкових умовинах щільної, майже двісталітньої національної ізоляції, закостенілий формою і багацтом слів ще в часах Марії Тереси. Малесенька Бачванська Україна — це неначе живий кусень, вирваної з нашої етнографічної особовости, вирваний перед двіста роками і кинений байдужньо на поталу долі. Цей живий кусень нашого тіла і нашої крови не завмер, але силою своєї расової енергії жив, ріс і творив своє власне малесеньке, бо замкнене, життя, продовжував на грунті своєї початкової, прадідної культури нову, свою власну, бачванську... Наш контакт з ними, наші культурні впливи і спільнота нашої традиції зірвалися точно перед 191 роками. Вони жили життям басків і витревалою, самозбережною впертістю басків, з тою тільки ріжницею, що їх куди менше й етнічна маса, з якої вийшли, жила тоді більше племінно-родовою і релігійною традицією, як національною. А проте витримали! Витримали і перемогли, даючи цим блескучий, радісний доказ живлової невмирущої, вітальної сили нашого народу.

СЕРЕД БАЧВАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Іхав я до них з нервовою цікавістю, ходив між ними, перебував серед них з радістю, що її дає людині віднайдення чогось дуже дорогого і безнадійно загубленого.

До „столиці“ бачванських українців, до Руського Керестуру можна їхати з Білгороду на північний захід, через Новий Сад до Кули. Майже день їзди залізницею. В Кулі поїзд відгалужується вбік і треба брати авто до Керестуру. Дванацять кільометрів. Нас пасажирів — двох. Якийсь священник і я. Слово по слові, знайомимось. Виявляється, що це наш, греко-католицький парох з Господинець о. Саломон. Знаємося вже давно „на віддаль“. Я — його з української бачванської преси і літературного бачванського альманаху, він мене з галицької преси. Сам бачванець, говорить поправною українською мовою, скінчив зрештою Духовну Академію у Львові і жонатий з галичанкою. Іде до нашої друкарні в Керестурі припильнувати друк нового журналу, що виходить наполовину в бачванськім діялекті та в українській літературній мові.

— Як приймають бачванці українську літературну мову? — питаю.

— Старше покоління тяжче, молодь лекше. Але мовний консерватизм тут страшний. Скала.

МАРК ТВАЙН.

Кандидую.

Перед кількома місяцями мене призначила партія незалежних на губернатора великого нюйоркського стейту проти пана Джона Т. Сміта і пана Бдянка Дж. Блянка. Прокинулось у мені почуття, що я маю велику перевагу над цими панами, а саме — незаплямлене імя. Було ясно, що вони в останніх роках були причасні до всяких огидних злочинів. Але саме тоді, коли я в думці хвалив свою перевагу і любувався нею, вже джерело незадоволення забруднювало глибину моєї блаженности-незадоволення з того, що моє імя буде змішане з іменами таких людей. Несупокій опановував мною все більший і більший. Накінець написав я про це бабусі. Її відповідь прийшла скоро і звучала гостро. Вона писала:

— Від коли ти живеш, ти не допустився ані одного діла, за яке ти міг би соромитися — ані однісенького! Поглянь до газет.., поглянь до них і спізнай, якого характеру є пани Сміт і Блянк, відтак подумай, чи лицює й чи хочеться тобі знижуватися до їх рівня і входити до публичної боротьби з ними.

Це була саме і моя думка! Тієї ночі я не зажмурив ока. Але відступити я вже не міг. Був я вже зовсім озброєний і тому мусів вирушити до бою. Снідаючи переглядав я з малим зацікавленням газети і знайшов одну статтю. Правду сказавши, ніколи я не був передтим так прибитий. Ось вона: „**Фальшива присяга**. — Тепер, коли пан Марк Твейн зявляється перед народом як кандидат на губернатора, нехай ласкаво зволить пояснити нам, як то сталося, що в році 1863 тринять-чотири свідки потвердили, що в Вакаваку в Франц. Китаю (Кохінхіна) він фальшиво присягнув. Ця фальшива присяга прямувала до того, щоб ограбити бідну вдову та її нещасну родину з невеличкого кусника бананового саду, їх єдиного прожитку в нещасті та бідноті. Пан Твайн повинен і сам собі і великому народові, якого прихильности і голосів добивається, подати нам пояснення щодо цієї справи. Чи зробить так?

Я зі здивування трохи не скавулів! Таке жорстоке, немилосерне обвинувачення. Та-ж я ніколи не бачив Франц. Китаю! Адже я ніколи не чув про Вакавак! Я не вмів був відріжнити бананового саду від кангура! Я не знав, що маю робити і був прибитий душевно. День минув і я нічого взагалі не рішив. Другого дня вранці в тій самій газеті було це видруковано — нічого більше:

Увага! — Звертаємо увагу на те, що пан Твайн дуже пророчисто мовчить про фальшиву присягу в Франц. Китаю!

(Замітка. — За ввесь час виборів не писала ця газета про мене ніколи інакше, ніж як про „**немилосерного кривоприсяжника Твайна**“.)

Потім „газета“ появилась з такою вісткою:

— „**Просимо відповісти**. — Нехай новий кандидат на губернатора зволить вияснити своїм співгромадянам (які майже не голосували на нього) ту малу загадку, що його товаришам у Монтані час до часу пропадали всілякі цінні дрібні речі, аж накінець, ці пропащі речі знову знайшлися при особі пана Твайна, або в його „наплечнику“ (в газетах, якими завивав свою мізерію), громадяни рішили дати йому в його власнім інтересі товариську памятку: намастили його дьогтем, викачали в пірю, прогнали його і порадили йому, щоб залишив місце, яке звичайно займав в таборі?“

Чи могло бути щось свідомо дурнішого, як це питання? Бо я, від коли живу, не був у Монтані.

(Опісля писав про мене цей часопис майже завсіди як про „**Твайна, монтанського злодія**“).

Вже почав я брати до рук газети з острахом — бодай так, як коли людина підіймає теплу покривку, думаючи, що під нею находиться змія-тарахкавець. Одного разу мої очі зупинилися на цих рядках:

— **Брехня на овид**[1]. — Присяжними зізнаннями високоповажаного пана Михайла Фланагана з Рів Поанта, пана Снеба Рафертія і пана Катія Мулігана з Ватер Стріту доказано, що підле твердження пана Марка Твайна, буцім-то невідшалуваного діда нашого шляхотного хорунжого Блянка Дж. Блянка, повісили за вбивство, є грубою, фальшивою брехнею без тіні правди й основи. Дуже немило вражає чесних людей, коли бачать, як то інші вживають до осягнення політичного успіху таких ганебних засобів, що навіть не соромляться нападати на мертвих у могилі і оганьбовувати їх чесні імена. Коли подумаємо, який жаль спричинює ця ганебна поведінка невинним своякам і приятелям небіжчика, почуваємо за святий обовязок підбурити розлючене та ображене громадянство до енергійної та незаконної помсти на злочинцеві. Але ні!!! Залишім його мукам його сумління (хоча якби збурена кров публики дійшла до найвищої точки, то вона в сліпій скажености злодієві пошкодила би на тілі і аж стає надто ясно, що ніякий суд присяглих не признав би винуватими і ніякий суд не покарав би виконавців смерти).

Це двозначне останнє речення мало ту реакцію, що тієї ночі воно вигнало мене бистро з ліжка, навіть задніми дверима геть з дому, коли то передніми дверми ввірвалася „розлючена й ображена публика“ розбиваючи у справедливому гніві меблі та вікна, коли походила, беручи

— Ця скала зберегла їх для нації до сьогодні.

— Правда — відповідає о. Саломон, але часом то вже й терпцю не стає. З одного боку знаємо, що мусимо вже разя дігнати вас, з другого — мусимо підходити до справи дуже обережно. Ці люди фанатично дорожать традицією мовною і культурною. Розум наказує спокійну еволюцію, теперішня наелектризована епоха — наказує поспіх. Наша молода бачванська українська інтелігенція переживає це все нервами.

Авто біжить по рівнім, широкім гостинці. По обох боках викошена або переорана рівнина ліль, лише денеде позначена стовбурями дерев. Краєвид майже подільський. На овиді червоним рефлексом хмар палає сонце і ось-ось упаде в безвість набреніле, тяжке, ліниве від утоми.

Керестур. Широка дорога між двома рядами будинків. Дорогою кинув хтось рівно, як сером, алею липових і морвових дерев. Керестурське, столичне: „Унтер ден Лінден". Дуже поважно і дуже гордовито. Чисто. По обох боках будинків пішеходи. Добробут мешканців видно відразу. Тільки ця тиша, той спокій, що діла вж несамовито. Людей на вулиці майже не видно. У вікнах поспускані стори.

— Чому так тихо тут, де ділися люди? — питаю о. Саломона.

— Чому так тихо тут, де ділися люди? — питаю о. Саломона

Усміх.

— Тут постійно так. Люди або в полі, або в конопарні. Переробляють тут на фабричний лад конопельний сирівець. Коноплі дають тут великі прибутки. А до праці люди йдуть тут у третій годині ранку і вертаються до дому в девятій вечора. Навчилися від німців і перегнали.

Доїздимо до першого перехрестя дороги. Майдан. Посередині білий, камяний хрест. Єдиний памятник у Керестурі. Памятник віри, що спасла їх для нації.

Висідаємо і вступаємо ще до друкарні, що примістилась у великім, хоч партеровім будинку керестурської „Просвіти". Дві кімнати. В одній кашти з черенками, в другій — плоска друкарська машина на електричний мотор. За каштою ще один складач.

— Це наша власна друкарня — пояснює мені о. Саломон. І розпитується за своєю коректою, якої дочекатися не може. А я тимчасом ходжу, обдивлюю і радію. Бо як не радіти, коли тисячі кільометрів від рідного краю находите живий вогник національної культури таки своїх людей, що вийшли з темряви і, зробивши велику дорогу, не пропали, а віднайшли себе!

Вечір і ніч находить мене в гостиннім домі керестурського пароха о. Михайла Фірака, редактора „Руських Новин" (виходять у діялекті), „Рідного Слова" і всіх видань тамошньої „Просвіти". Кількох українських інтелігентів, довідавшися про мій приїзд, сходяться також і всі разом починаємо довгу гутірку, повну радости з несподіваної зустрічі. Оповідають мені історію Бачки, стару і сучасну. Ту радісну історію відродження. Питаються про нас у Галичині, і на Волині, і на Поліссі — і бачу, що знають нас, хоч не бачили ніколи. Памятають за нас, хоч ми про них забули. Їхня память не зорова, але память крови. Як глибоко це можна відчути, говорячи з ними!

І так почалися мої короткі, та повні сильних вражінь дні в Керестурі

Роман Голіян.

У царстві Сталіна.

НАЇВНА ДЕМАГОГІЯ.

У передвиборчій агітації звернули большевики увагу і на козацтво. Як виглядає акція на тому терені, читаємо у „Правді": „Сотки уповажнених та пропагандистів оповідатимуть виборцям, робітникам і селянам про життя та діла славетного донського козака Фрола Максимовича Скілкова." Виступає і він самий перед виборцями й оповідає про своє життя, яке нічим не замітне. Його промова збудована по шаблоні втертому безнадійно в сотках тисяч інших подібних промов. Він говорить про важке життя за царизму, коли добре було лише фабрикантам, купцям, урядовцям, дідичам, кулакам і козацьким отаманам, а козаки гірко страждали. Далі кандидат оповідає зворушливо, як його батько нездужав, а він сам, шістнадцятилітній хлопець виховував разом із матірю шестеро менших братів і сестер. Потім він утратив працю, бо прийшла „золотопогонна сволоч", і діти розбіглись як „безпризорники". Він бідував на своїм господарстві аж поки в 1929. р. розпочалась колективізація і зробила його колхозним бригадиром. З 40 штук худоби в 1931. р. зробилось у 1937. р. 318... Поза цим геройством справді небуденним при загальному винищенні худоби Скілков нічого зазначити не може. Тим голосніше вигукує він: „Хто допровадив нас до цього щасливого життя? Йосип Віссаріонович Сталін! Я присягаю на перший заклик партії і улюбленого Сталіна скочити на коня і нищити ворогів, звідки вони не прийшлиб!" **(Офінор.)**

„ЄДИНИЙ ДИПЛЬОМАТ У СВІТІ, ЩО ГОВОРИТЬ ПРАВДУ."

Того дипльомата вказав світові якийсь письменник Тихонов, кажучи в своїй виборчій промові між іншим таке: „Наш Літвінов єдиний у світі дипльомат, що опанував мистецтво говорити правду. Він говорить правду жорстоко просто в очі. Він вбиває словами і лишається все переможцем. Тому ми витаємо радісно його кандидатуру до найвищої ради..."

(Офінор.)

Приїзд Дельбоса до Білгороду і криваві заворушення.

В неділю вранці приїхав мін. Дельбос до Білгороду; на двірці повитав його югославянський премієр з двома міністрами.

Тимчасом опозиційні елементи зорганізували маніфестаційний похід; на транспарентах видніли ліві та франкофільські написи. Коли юрба перервала поліційні кордони і шаржа кінноти не зуміла її спинити; поліція дала кілька сальв. Мабуть одна особа згинула, кільканацять ранено.

ОФІЦІЙНИЙ КОМУНІКАТ.

Офіційний комунікат стверджує, що маніфестації уладили радикальні опозиційні групи та що заворушення здавлено відразу, при чому ранено 2-ох жандармів і 2-ох студентів.

Українська молоде! Допильнуй збірки ювилейного „Дару Просвіті"!

все, що могла понести. А всеж можу положити руку на біблію й присягнути, що я ніколи не знеславив діда пана Блянка. Ба навіть ще більше: ніколи я про нього до цього дня й години ані не чув, ані словом не згадав.

(Мимоходом замічу, що наведений часопис називав мене завсіди від того часу **„Твайном, злодієм небіжчиків"**.)

Друга газетна стаття, що звернула на себе мою увагу, звучала ось так:

— **„Чудовий кандидат.** — Пан Марк Твайн, що мав мати запальчиву промову на загальних народніх зборах партії незалежних, не прийшов на час! Телеграма від його лікаря подавала до відома , що його переїхали сполошені коні і що він зломив собі ногу у двох місцях.., що хворий терпить нелюдські болі і так далі, і так далі, і ще багато подібного баламуцтва. І партія незалежних старалася признати правдивим це фальшиве виправдання і кожного переконувала, що не це було правдивою причиною неприсутности тієї лінивої бестії, яку називають своїм хорунжим. Вчора ввечір бачили одного чоловіка, що пяний до нестями, ледви дошкандибав до дому пана Твайна. Неминучий обовязок незалежних доказати, що цією пяною до німоти особою не був Марк Твайн сам. Накінець маємо їх! Цей випадок не допускає ніяких викрутів і оправдань. Голос народу питається громовим голосом: **„Хто був цей чоловік?"**

Хвилину здавалось мені неймовірним, зовсім неймовірним, що це справді моє імя звязане з таким огидним підозрінням. Вже пролетіли над моєю головою три роки від того часу, коли я мав в устах пиво, вино або якийсь інший алькоголь.

(На доказ, як час ступляє всілякі вражіння, нехай пригадаю, що найменшого впливу не зробило на мене те, що ця газета в найближчому числі огидним способом підвищила мене на „пана Твайна, ошалілого пияка", а всеж таки я знав, що цей часопис буде так називати мене ввесь час аж до кінця.)

Від того часу великою частиною моєї щоденної почти були анонімні листи. Вони були здебільша такого змісту:

— Як це було з тією старою жінкою, яку ви викинули з дому, коли вона просила вас милостині? — Пол. Пріова

Або:

— Є речі, про які не знає кожний, але я знаю. Добре зробите, коли ви дасьте кілька долярів вашому ближньому, бо інакше опублікує вас в газетах в поганім світлі. — Ганді Енді.

Це тільки на зразок. Колиб треба було, то я міг би їх навести тільки, що читачам осточортіли би.

Невдовзі пізніше головна республиканська газета „поінформувала" публику про великий підкуп, а провідна демократична газета „винесла на світло", „обтяжуючий вчинок моєї продажности".

(Мене обдарували такими двома новими прикметами: „Твайн, поганий підкупник" і „Твайн, продажний деригріш").

Тимчасом домагання „відповіді" на ці всі страшні провини, на мене накинені, зросло до тієї міри, що редактори і проводирі моєї партії проголосили, що я був би політично знищений, якби я ще й далі мовчав. Щоб додати ще більшої ваги їхньому домаганню, появилася вже на другий день в одній газеті така вістка:

— **„Гляньте на цього чоловіка!** — кандидат незалежних ще досі мовчить! Бо не відважується говорити. Всі обвинувачення, підняті проти нього, були ясними доказами, а крім цього, він скріпив їх ще пророчистою мовчанкою, так, що він назавжди обвинувачений. Погляньте на свого кандидата, незалежні. Погляньте на того нечесного кривоприсяжника! Монтанського злодія! Злодія небіжчиків! Гляньте на свого ошалілого пяницю! На свого поганого підкупника! На свого продажного деригроша! Погляньте на нього.., прогляньте його докладно., і скажіть, чи можна дати свої чесні голоси потворі, що здобула собі такий страшний ряд титулів своїми огидними злочинами і що не осмілюється отворити уста, щоб заперечити хоч один з них!"

Не можна було ніяк відступати і тому, до глибин серця прибитий, я приготовлявся до „відповіді" на багато фальшивих обвинувачень і грубої, фальшивої брехні. Але відповіді ніколи я не скінчив, бо другого дня вранці знову газети повідомляли про нову гидкість, свіжу брехню, обвинувачуючи мене, що я підпалив заведення для умово хорих з всіми його пацієнтами, бо воно псувало гарний вид мого вікна. Це пронизало мене якимсь головокружним страхом. Пізніше проти мене підняли обвинувачення, що я отруїв стрийка, щоб заграбити у свої руки його майно. Це довело мене до скажености. Далі закидали мені, що я давав заняття беззубим і неспосібним моїм старим своякам у захисті для сиріт, коли я був там директором. А накінець, на достойне закінчення безсоромних нападів, якими переслідувала мене партійна ненависть, наняли були девять малих дітей усіх відтінків шкіри для того, щоб на публичних зборах вони вилізали на трибуну і обіймаючи мої ноги, кричали на мене: „Татусю!"

Я відступив з поля битви, спустив прапор і піддався. Мої сили були за слабі для виборчої боротьби у ню-йорськім стейті і я відликав свою кандидатуру. А ввесь огірчений підписався на відозві: „Ваш відданий, колись чесний муж, а тепер

Марк Твайн, н. ф, м. з., з. н., о: п:, п. п. і п. д."

— подаючи у скороченні всі ті епітети, якими обсипали мене мої вороги.

Переклав: **Ф. Беркут.**

Сторінка без політики

Кавова війна.

Бразилійський недавній переворот започаткував свого роду „кавову війну", яку президент Варгас, який став справжнім диктатором, виповів іншим полудньово-американським республикам, головним чином Колюмбії.

Як відомо останніми роками настала велика гіперпродукція кави. В 1936 р. не зважаючи на зменшення поверхні плянтацій, підприємства продукували 2 міліярди кг. кави, тоді коли всесвітнє запотребування кави було небільше як півтора міліярда кг. кави.

Щоб не допустити до обнижки ціни, держави, які доставляли до цілого світу каву, умовились палити кожну надвишку.

Кожного року збиралася конференція представників полудньово-американських держав, на якій рішали, кілько саме мішків кави має кожна з держав знищити. При тому Бразилія завжди жалувалася, що вона мусить терпіти найбільші жертви. Нпр. у минулому році із 26 міліонів мішків, які дав цілорічний урожай, мусіла вона спалити в печах льокомотив 10 міл. мішків, значить більше як четвертину.

На конференціях приходило іноді майже до розбиття, одначе Бразилія завжди вкінці уступала, тому що інші держави творили проти неї спільний бльок.

Одним із перших актів нового диктатора, було зірвання „кавової умови" з іншими державами — продуцентами й доставцями кави.

Замість того, щоб нищити надвишку кави, Бразилія буде її вивозити, йдучи на знижку цін і по змозі на демпінг. Іншими словами Бразилія пішла на конкуренцію: врятується той, хто видержить війну до кінця.

Треба замітити, що для всіх держав, які приймуть цю економічну війну, це справа бути й не бути. Найбільші продуценти кави, Бразилія та Колюмбія головним чином живуть із того вивозу.

Бразилія навчена минулорічним досвідом підчас років важкої кризи, вспіла вже зменшити поверхню плянтацій кави і завести на їх місце плянтації цукрової трощі, бавовни і помаранч. Зате Колюмбія живе виключно з кави.

Ця війна незамітно вже відбилась і на світових цінах кави — вони трохи впали.

Воно може й дивно, що здавалось би такий маловажний продукт як кава зможе підважити навіть підвалини держав.

Заздрість за двійняка причиною самогубства.

У Відні наложив на себе руку музик Фріц Б., який зажив більшу скількість вероналю. Спершу всі думали, що причиною самогубства була нещаслива любов. Одначе згодом поліція устійнила зовсім інші причини того самогубства.

На слід цієї трагедії попала поліція при помочі листів самовбивника, в яких він подав, що добровільно розстається з життям з причини непорозуміння між ним і жінкою, в якій він кохався. Зізнання тієї жінки, судженої Фріца внесли до справи чимало нових речей. Вона заявила, що справді вона стала поневолі причиною самогубства свого судженого, якого переслідувала своєю заздрістю, як воно спершу здавалося, навіть не безосновно.

Бож вона була переконана, що має оправдані причини покинути свого нареченого, якого підозрівала в невірності. Вона сама бачила його в товаристві іншої жінки. Запримітила, що він з тою жінкою поводиться зовсім свобідно. Вонаж була за горда, щоб далі ходити зі своїм судженим. Вкінці вона переконалася, що її суджений пішов після сварки з нею до мешкання тої другої, де він пересидів цілий вечір.

Згодом виявилося, що причиною цілої трагедії було непорозуміння. Того самого вечора Фріц мусів заступити свого товариша, який несподівано занедужав. Якби суджена не була з ним відразу розсталася, могла булаб ствердити, що її заздрість була зовсім безосновна.

Кілька днів пізніше мала суджена самовбивника нагоду сама переконатися, що впала жертвою непорозуміння. А саме, коли їхала трамваєм, запримітила раптом, не без страху, що напроти неї сидить з її суперницею... Фріц. Спершу вона думала, що їй зявився мерлець і навіть кинулась до двійняка з окликом: „Фріц!" Пасажири думали, що перед ними божевільна і щойно згодом вияснилася ціла справа.

—o—

„Жовтий папа".

В Монголії 500 км. на захід від Калгану, помер начальний тибетанський ляма Пан Тшен.

Головами буддизму в Азії є поправді двох найвищих духовників, а саме: Даляй Ляма, який має свою постійну резиденцію в Ліясі і Ляма Пан-Тшен, який ні святістю ні авторитетом зовсім не уступає Даляй Лямі, одначе він не живе в одному місті, тільки ввесь час подорожує та обїздить усі манастирі. Його супроводить завжди доволі велика дружина.

Ляма Пан-Тшен не лиш контролює манастирі й тамошнє духовенство, але він теж є живим носильником божого слова й божої волі.

Важко сказати хто має більший вплив: тибетанський Даляй Ляма чи ляма Пан Тшен. Обох признають живим втіленням Будди на землі і на підставі буддійської науки вважають їх одною людиною у двох особах.

Єрархічно ляма Пан Тшен підчинений Даляй Лямі, одначе практично він куди могутніший. Смерть лями Пан-Тшена завдала буддизмові дуже важкий удар. Новий Даляй Ляма ще хлопчина і смерть справжнього голови буддійської релігії, створила справжнє безголовя.

Вибори нового голови відбудуться не швидко. Духовна влада лями Пан Тшена обіймає Тибет, увесь Китай і монгольські провінції. Чотири роки тому ляму Пан-Тшена принимали з великими парадами в Пекіні.

Саме тепер перед смертю начальний ляма обїздив Монголію. Померший ляма мав 60 літ.

—o—

Святиня баптистів на продаж.

У Брайтон є на продаж уже від довшого часу святиня тамошніх баптистів. Цю святиню купили баптисти ще перед 50-ти роками, але в останніх часах рішили її продати, тому, що ніхто з „вірних" не приходив на богослуження і ніхто теж не хотів брати на себе коштів її удержання. Сьогодні стоїть та святиня зовсім пуста, хоч ще перед кількома роками приходило на богослуження 300—400 осіб. Коли в останніх часах у тій святині зявилося пять „вірних", то це вважали просто чудом. Ціна за святиню не дуже висока, проте багато людей говорить, що добре було би, якби хтось зголосився і взяв її даром.

—o—

Клопоти міністерства з паприкарем.

Ріжні держави та їхні уряди мають чимало ріжних клопотів, та найгірший таки клопіт має мадярське міністерство внутрішніх справ із... славним на цілий світ паприкарем. Автім не так з паприкарем, як радше з ножем до крaяння цієї справжньої мадярської „лакомини". Цей ножик, гейби наш „жидик", має доволі дивний вигляд гострого трикутника і його називають „бічка".

У Дебрецині є навіть фабрика, де масово продукують такі мадярські „жидики"-бічки і з Дебрецину йдуть вони на цілу Мадярщину. Остаточно, в тому, що мадяри крають собі свою національну страву окремим ножиком, не було би нічого страшного і зовсім не треба булоб інтервенції міністерства внутрішніх справ. Та перчисті мадяри крають своїм „бічкою" не тільки паприкар, але й один другого. Особливо на селах „бічка" має величезний успіх у взаїмних порахунках.

Проречистим доказом замилування мадярських селюхів до того своєрідного „жидика", є статистика мадярських шпиталів, які особливо в кожну суботу й неділю мають чимало роботи з зішиванням ран від „бічки". А треба знати, що рана від того ножика не така, як від кожного іншого ножа, лиш куди гірша, глибока і широка.

Директор і начальний лікар лічниці в Кечкемет обстоюють думку, що кожна громада, де когось зранили таким ножем, повинна заплатити гривну в користь лічниці у висоті 500 пенґе.

Таким чином міністерство має справді чималий клопіт із ножами і... паприкарем. Треба булоб заборонити продукцію таких ножів, але тоді не булоб чим краяти паприкаря. А це вже грозилоб революцією.

Покищо ведуть досліди, чи іншого формату ножем теж можна буде краяти паприкар і мабуть припинять таки продукцію дотеперішньої невинної зброї.

ЧОРНИЙ ОДЯГ.

Ненависть ірляндців до Англії проявляється навіть у винищуванні всіх англійських звичаїв. Недавно трапилася там цікава подія. Молодий ірляндський суддя проголосив присуд смерти. Від довгих літ панував в Ірляндії звичай, що ірляндські судді носили з тієї нагоди чорний одяг. На превелике диво численно зібраної публики, молодий суддя відступив від цієї традиції. Як причину свого кроку подав він згодом те, що вживання чорного одягу — це старий англійський звичай, якого в Ірляндії вже не будуть стосувати.

„ДЕТЕКТОР БРЕХНІ.

В одному з нюйоркських судів відбувалася недавно сензаційна й оригінальна розправа. На лаві підсудних засів поліцай, який регулював публичний рух, Чарль Флеґмен. На лаву підсудних попав він на підставі обвинувачення автомобіліста Джона Свенсена, який заявив, що Флеґмен, покористувавшись нагодою, списав з ним протокол за нарушення правил їзди і відтак запропонував знищення протоколу за відповідний хабар

Поліцай заявив, що автомобіліст бреше. Свенсон справді не мав ніяких доказів і запропонував, щоб поліцая переслухали при допомозі т. зв. „детектора брехні" (апарат, який виказує коли людина говорить правду, коли бреше). Про такий апарат, що його тепер починають доволі часто стосувати в Америці, ми вже писали докладніше перед кількома місяцями.

Поліцай Флеґмен зголився піддатись такому експеритентові. Принесли апарат і получивши його з поліцаєм, завдали підсудному 20 питань. Із відповідей уже по трьох перших питаннях виявилося, що Флеґмен бреше. Суд засудив поліцая на 3 місяці вязниці.

СПОРТОВА СТОРІНКА.

Лещетарство для всіх.

Розбудити в цілому народі, у всіх його шарах замилування до фізичного виховання, викликати в ньому волю займатися фізичним вихованням, та в провідній верстві народу розбудити зрозуміння для ваги фіз. виховання — ось найважніші завдання спортового пропагатора. Ставити справу відразу на цілу ширину, не звужувати її до дрібничок, льокальних спортів і т. д., вивести її з крутіжі „престіжових“ амбіцій поодиноких організаційних одиниць — на широку, загально-національну плятформу, — ось важке завдання. А спадає це завдання під теперішню пору передусім на пресу — бо центральної організації фіз. виховання, що надавала б напрям тому рухові — тепер нема.

І під тим кутом бачення підійдемо до найкращої ділянки спорту: „королевої“, „білої володарки“ — чи як її звати — до **лещетарства**, під гаслом: **лещетарство для всіх!**

Лещетарство в останніх літах поширюється в нас „масово“, якщо „масою“ можна назвати кілька сотень лещетарів і то головно зпоміж інтелігентських чи пак міщанських кол. Величезний відсоток тих лещетарів припадає на сам Львів.

Скажім собі радше щиро, що в нас навіть лещетарство ще не є масове. Ні! Воно ще далі одиничне, хочби ці одиниці числити на сотні

Чи це не дивне? Адже зима в нас не найгірша, снігу доволі, гірських теренів теж чимало. Чому не використовуємо як слід цих природних вигод? (Що робилиб ми на місці Анґлії чи Голяндії, які вже мабуть цього року уладять свої лещетарські краєві мистецтва... аж у Швайцарії?)

А сам лещетарський спорт цеж без сумніву найздоровіший та під виховним значінням найцінніший. Здорове, зимове повітря, коли до того ще й гірське; добродійне зимове сонце; всестороння праця цілого тіла; фізична втома получена з психічним відпочинком, відвага, організація, бистрість, товариськість і взаємна допомога (цеж примірний дружиновий спорт!) і т. д. Ось низка цінностей, що їх дає лещетарство. І саме тому, що лещетарський спорт є такий всебічний і вартісний, — треба його масово поширити. І то поширити серед селянства, в першу чергу гірського (Лемківщина, Бойківщина і Гуцульщина), і на Підгірі (куди завдяки природним умовинам повинен перенестися згодом осередок українського лещетарства) далі серед української робітничої і ремісничої верстви, та вкінці дальше поширювати лещетарство серед інтелігентських чи пак міщанських шарів, зокрема серед середне- і високошкільної молоді та службовицьких кол.

Найбільший розвиток лещетарства припадає на третю групу. Друга група — можна сміло сказати — лежить облогом.

Але на спеціяльну увагу заслуговує перша група, зокрема верховинці. Чому вони, хоч живуть серед гір, не розвинули в себе лещетарства, як засобу льокомоції, як нпр. у скандинавських краях, — доволі дивне.

Не мріємо про видавання популярного лещетарського часопису, масово поширеного, бо це покищо недосяжний „люксус“. Але що вся преса повинна присвятити свої „спортові сторінки“ цій преважній справі, це ясне. Конче теж треба почати видавати фахові популярні підручники (бодай брошури) і їх масово поширювати. Ініціятиву повинен взяти у свої руки КЛК і розробити цю ділянку спільно зі сокільською організацією, або у власному виданні.

Щоби пропаганда лещетарства осягнула свою мету, значить, щоби причинилася до реалізації гасла: „лещетарство для всіх“ то треба її вести **систематично** в цілій українській пресі.

Другий засіб пропаганди — це особистий, безпосередній вплив на той „матеріял“, що його хочемо обхопити лещетарством. Це найбільш раціональний спосіб і у висліді найдоцільніший.

„Карпатський Лещетарський Клюб“, з року на рік поширює свою організаційну сітку на Гуцульщині та частинно на Бойківщині (сколівській) та намагається защіпити лещетарство в маси, але на Лемківщині і турчанській Бойківщині покищо панує тиша в тій ділянці.

І висновок з того тільки один: треба нам поширювати лещетарство усіма силами й засобами, щоб воно розвивалося масово по засадах фізичного виховання та не підпадало відразу під шкідливі чужі впливи.

Пропаганда лещетарства мусить бути **письменна та устна, — друкованим словом й особистими звязками.** Це вже праця спортових клюбів і лещетарів.

Організуючи лещетарські табори і т. д. треба їх використати для **пропаганди лещетарства серед місцевого населення**, чи то практичними

лекціями їзди, навчанням техніки, теоретичних викладів чи організуванням принагідних змагань.

В звязку з тим важною справою є теренове розміщення таборів, прогульок і т. д. В тому випадку конче треба планового порозуміння клюбів чи гуртків, щоб вони не зїздилися в одно місце чи в яку околицю, але розїхалися по цілій Верховині. Бо тільки тоді пропаґанда лещетарства буде добра й обхоплююча **якнайширші кола.**

З другого боку клюби повинні в місцях свого осідку вести постійну й систематичну пропаганду лещетарства, чи то при помочі рефератів для ширшого громадянства, чи висилкою інструкторів до слабших клюбів, орґанізування курсів і т. д. Крім того повинні вони організувати лещетарство у своїй околиці. Не вадило б теж збирати частини лещетарського виряду і розділювати їх між тих, що не мають змоги його закупити.

Кожний клюб, кожний лещетар повинен і обовязаний поставити собі за завдання — на початку зимового сезону 1938 — причинитися до зреалізування гасла: лещетарство для всіх!

Хто вишле жертву на ювилейний „Дар Просвіті“, той дасть доказ любови свого Народу.

Лещетарський табор „Орлів“.

Лещетарський табор „Орлів“ в Гребенові б. Сколього (в бойківських горах) відбудеться від 24. грудня 1937 р. до 2. січня 1938 р.

Завдання табору передовсім спортово-відпочинкове. Головна мета табору: вишкіл учасників у лещетарському спорті. Участь у таборі може брати молодь вище 14 літ. Кошти удержання (таборова оплата) — 15 зол. Письменні зголошення до табору слід надсилати до 15. грудня п. р. на адресу: Т-во „Орли“ КАУМ, Львів, вул. Шептицьких 14.

Разом зі зголошенням треба прислати: а) частину таборової оплати (щонайменше 5 зол.) поштовою екпіданкою П. К. О.: Каса Української Католицької Молоді, чекове конто ч. 504.314 з зазначенням: Лещетарський табор „Орлів“; б) докладно подати такі дані: 1) імя й прізвище, 2) адреса, 3) рік уродження, 4) професія, 5) відношення до Т-ва „Орли“, 6) відбуті табори, 7) заавансування в лещетарському спорті; в) поблавені відповідні поруки (старшини Кружка „Орлів“, місцевого душпастиря, або якоїсь місцевої української установи).

Повідомлення щодо прийняття до табору й про зміни та остаточні інструкції подамо зголошеним своєчасно поштою.

Усі учасники будуть могти користати зі залізничої знижки 33% при закупі 10-денних прогулькових поворотних білетів.

Референт таборів Т-ва „Орли“.

Спортові висліди.

БОКС.

Макабі — Тім Погонь-Рекорд 10:6.

Змагання стояли на дуже низькому рівні. Макабі уявляє собою зовсім пересічну (як на львівські умовини) дружину. До обниження рівня змагань причинилося теж виставлення Погонею до тіму майже самих резервових змагунів.

Глядачів д. мало. Метч, що мав початок в год. 8.30, почався з півторагодинним спізненням і скінчився опівночі. Організація метчу фатальна.

Україна-Лехія — Макабі 11:5 на рінґу.

З України ввійшли до тіму: Рудницький, Левкович, і Пащин. З них тільки перший програв. Левкович і Пащин виграли, в тому Пащин виграв свою четверту боротьбу нокавтом.

Технічні висліди такі: **в. муха:** Корона II. Лехія ремісує з Ґрінґраном; **в. когут:** Корона І. (Л.) піддається по першій рунді Байтнерові, у другій парі д. добрий Ольберт виграє по І. рунді техн. к. о. з Маліновіцером; **в. перо:** Рудницький (У.) програє з Абрагамом; **в. легка:** Єжик (Погонь) у найкращій боротьбі вечора виграв мінімально з агресивним Вельгріном; **в. півсередня:** Шмид (Л.) виграв нокавтом із Топйолом, якого лікар не допустив до боротьби; **в. середня:** Левкович (У.) виграє несподівано з Бавмером. Левкович хоч трапив на д. доброго противника, виграв стріччу знаменитим фінішом у третій рунді. Сильний Бавмер був двічі на дошках; **в. півважка:** Пащин (Укр.) виграє техн. к. о. з Потоком, що зпочатку атакує Пащина гострими серіями. Згодом Пащин переходить у наступ, і Поток уступає, контруючи Пащина д. небезпечно. В другій рунді Пащин дістав три серії, але при кінці розбив противника і цей не міг дальше боротись. В одному менті оба змагуни спінились і взаїмно себе обкладають. Гірше на тім вийшов Поток який паде на дошки, вимахуючи чогось руками. Суддя вичислив його. Виявилося, що Поток закидав Пащинові, буцімто він його вкусив у руку. Суддя признав перемогу Пащинові.

Суддювали в рінґу Болібжуховський, на пункт. Урбан. Публики поверх 600.

Спортові новинки.

Україна — Тім Лехія — Рекорд. Боксерські змагання обох дружин відбудуться в неділю в год. 7. веч. у Спортовій галі при вул. Яблоновських.

Мистецтво Акад. Ґімназії у Львові у відбиванці здобула І. дружина VIII. кл., перед своєю другою дружиною.

Гаківковий турнір у Катовицях. Міжнародній гаківковий турнір у Катовицях дав такі висліди: Шлеськ—Берлін 2:1 (0:0, 1:1, 1:0). Краків—Познань 5:1 (1:0, 1:0, 3:1). Познань—Берлін 3:0 (0:0, 2:0, 1:0). Шлеськ—Краковія 1:0 (0:0, 0:0, 1:0). Берлін заняв у цьому турнірі останнє місце.

Баран і Ґоґендорф дістали очеркнення з Ресовії і вже на весну 1938 р. не будуть грати в нападі Ресовії. Таким чином одна з найзручніших пяток нападу О. Л. буде розбита.

Катастрофальна програна Руху. В. мистець Польщі Рух розіграв товариський метч з осінним мистцем шлеської О. Л. Наприкодом із Ліпін і програв 0:6

Чехословаччина — Швеція 0:0. Гаківковий метч обох репрезентацій закінчився нерішеним вислідом

Бокс на Мадярщині завели у школах, як обовязковий предмет навчання.

Післяплатникам під увагу.

Кожний вимагає, щоб наш часопис був щораз кращий, багатший та виконував якслід своє завдання. А чи призадумався коли післяплатник, що саме він руйнує свою пресу? Свій обовязок повинні виконувати не тільки ми, але й ви, шановні післяплатники!

Одинока можлива розвязка.

Автономія Криму під українською зверхністю.

Дотепер розглядали ми питання майбутнього Криму з українського погляду. У цій статті, закінчуючи наш цикль, станемо на становищі кримських татар.

Не маючи більшости, вони не могли би становити пануючого елементу у кримській державі, хіба що мали би поважну зовнішну підтримку, себто якщо кримська держава не була би незалежна, лише становилаб автономну частину прихильної татарам держави. Зі заморських держав одинока Туреччина булаб заінтересована у підтримці татар проти кримських москалів, але годі міркувати, щоби нинішня Туреччина при своїх морських силах мала змогу заволодіти Кримом і затримати його: турецька военна фльота складається всього з 3-ох кружляків, 3-ох контрторпедовців і 2-ох підводних човнів (СССР має на Чорному Морі 4 кружляки, 4 контрторпедовці і 5 підводних човнів). Тому уважаємо, що татари можуть стати пануючим елементом на Кримі лише тоді, коли цей півострів становитиме автономну частину України.

Проти автономного чи федеративного звязку з Україною Селім Ортай видвигає такі заміти:

1) Крим увійшов би в обсяг чужих впливів;

2) не булоб ґарантії, що Україна шануватиме права Криму;

3) обєднавшися з Україною, Крим не міг би оминути обєднання з Росією, бо Україна не могла би відмовно відповісти на російську пропозицію федерації.

Остання точка — занадто безглузда, щоб ми вважали за відповідне над нею спинюватися. Відповідаючи на дві перші, можемо хіба пригадати наш давніший висновок, що татарська держава на Кримі може бути хіба автономна; якщо так, теоретично кожний її зверхник може зломити права Криму, подібно як Англія і Франція потоптали права арабських народів. Коли йде про Україну, вона в минулому ніколи не переслідувала слабших народів, і в майбутньому мусітиме звертати стільки уваги на російську меншину, що хиба не уважатиме доцільним зле трактувати інші, дрібні та льояльні національні ґрупи.

Зате не маючи більшости на Кримі — наскільки вірити совітським статистикам — українці будуть старатись віддати кримські автономні орґани в руки татар, щоб місцева адміністрація настільки важної зі стратеґічного погляду области як Крим, не дісталась непевному російському елементові. Лише при підтримці українських військових залог зможе татарська влада втриматись на Кримі — і тому як український державний так і татарський національний інтерес вимагає, щоб у військових справах Крим був звязаний з Україною. Це перший момент: політично-стратеґічний.

Другий: економічний. Україні треба кримських пристаней і сирівців, кримські пристані та пляжі опустіють без глибокого українського запілля. Крим, це велике літнище з 46-ма відсотками міського населення, вдуситься, коли під Перекопом стане митний та пашпортовий кордон.

Військові та морсько-торговельні справи — це два ресорти, які в обопільному інтересі автономний Крим мусів би відступити українському урядові; третій, безпосередньо звязаний з ними — це шляхи загальнодержавного значіння, четвертий — закордонна політика. Розподіл інших ділянок вимагав би ширшого розгляду, тому їх не торкаємося. Уважаємо, що це питання не насувало би поважніших труднощів, бо по лінії потреб і можливостей усі державні компетенції можна легко розложити на дві площини: загально державну та культурно-національну. Україна перебрала би на себе справи, яких татари все одно не моглиб вести з огляду на нашу чисельність. Зате з українського погляду мабуть навіть краще було би внутрішні справи Криму, що з огляду на національний склад криють у собі можливости ріжних конфліктів, залишити автономній владі, не стягаючи на себе відповідальности та евентуальної ворожнечі.

Зрештою треба міркувати, що майбутне політично-правне положення Криму залежатиме у великій мірі від постави татарських політичних кол ще до визвольного зриву, коли українське громадянство та його верхівка має змогу на основі довгої, систематичної обсервації виробити собі трівкий погляд на льояльність супроти України поодиноких національних ґруп; підчас визвольних змагань, у добі скорих рішень, ледви чи найдеться час на ревізію тих поглядів. Тому у власному інтересі татарський політичний провід повинен чим скоріше станути на реальній, принятливій площині. Булоб це побажане не лише з огляду на Україну, але й на великодержавну дипльоматію, яка може прихильно поставитися лише до позитивної, можливої до здійснення концепції.

Ті наші земляки, які, вважаючи наші окраїнні землі здавковою монетою, легкодушно потакують усім аспіраціям татарської еміґрації, роблять медвежу прислугу татарському народові. Вони наражують нашу майбутню дипльоматію на деякі труднощі, татар — на прикрі розчарування. **(гал.).**

Приклад гідний наслідування.

Українське село бере активну участь у змаганні своєї нації за її духову й фізичну цілість в часах теперішнього невідрадного положення, що його збільшує ще й масове безробіття нашого робітничого елементу саме тепер під зиму.

Ще в минулому місяці на заклик Т-ва українських робітників „Сила“ у Львові, виданий до цілого українського громадянства — складати датки на українських безробітних у всіх видах (грошах, натураліях, одягах і т. п.), підльвівське село **Ременів** перше доставило власними підводами до Львова: 13 м. бульби, 15 кг. муки, 15 кг. фасолі, 5 кг. цибулі, 5 кг, моркви, 2 кг. гр. круп і 205 гол. капусти, Крім цього самоосвітний гурток з Ременова зложив на допомогу безробітних 5.70 зол. готівкою.

Цей гарний приклад національної свідомости й жертвенности нехай буде заохотою для інших наших сіл, що теж можуть доказати в подібний спосіб свою національну зрілість і солідарність!

Жертви складати в Т-ві „Сила“, Львів, Рутовського 2., III. п. Гроші слати на повищу адресу, або: Пром-Банк, Ґродзіцьких 1, I. п. з дописcкою: „На безробітних“.

Комітет Допомоги Українським Безробітним при Т-ві „Сила“ у Львові.

Новий виступ проти українців.

В суботу 11. ц. м. відбулися в салі Технологічного Інституту у Львові збори леґіоністів і пеовяків та представників польських студентів від соціялістів аж до ендеків, щоби розглянути та обговорити справу молоді. Майже всі промовці осудили терор ендецької молоді у львівських високих школах і виступали проти нагінки на жидівських студентів. „Жидівська небезпека, — підкреслювали промовці — про яку так голосно і шикоро говорить „Стронніцтво Народове“ не є найважнішою проблемою Польщі, **бо куди більше і грізніше українське питання“.**

Збори приняли низку резолюцій, в яких накликують молодь до наукової праці в імя майбутности Польщі, що її загрожує зовнішня небезпека та відосередня пропаганда деяких відломів національних меншин та комуністів. Слід згадати, що збори відкрив п. Бочар, ними проводив пос. Войцеховський.

Як бачимо, то леґіоністи і пеовяки починають конкурувати вже з ендеками в мобілізації польського громадянства проти українців, яких ставлять на одній площині з комуністами.

—o—

З польських справ.

КОНСЕРВАТИВНА ПАРТІЯ В ПОЛЬЩІ

В неділю 12. ц. м. відбувся зїзд консерватистів з цілої Польщі, на який прибуло коло 400 делеґатів. По рефератах кн. Радивила, проф. Кшижановського і пос. Ваньковського та оживленій дискусії рішено оснувати консервативну партію. Головою партії вибрали б. познанського воєводу гр. Бнінського, заступниками голови: б. мін. Міхальського і сен. Бруна. До управи партії ввійшло 32-ох членів, між якими є гр. Ст. Бадені, кн. Я. Радивил, проф. Кшижановський і проф. Оханович. Головою мирового суду є кн. Любомирський. В резолюціях консервативна партія висловилась за збереженням конституції і правовости в державі. Підтримує гасло консолідації на основі заяви полк. Коца і годиться співпрацювати у справі створення сильного й одноцільного уряду.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ЛЮДОВЦІВ З ВЯЗНИЦІ.

Минулої неділі відбулись у Варшаві наради „Стронніцтва Людов-ого“, на яких рішили вислати телеграми до президента, марш. Сьміґлого-Ридза і мін. Грабовського з проханням, щоб наказали випустити з вязниць арештованих людовців.

ЗЇЗД СТАРОСТІВ У ЛЬВОВІ.

В днях 9. і 10. ц. м. відбулися у Львові наради старостів львівського воєвідства під проводом воєводи Білика. Воєвода звернув увагу старостам, щоб адміністраційна влада втримувала відповідний контакт з широкими верствами громадянства і полагоджувала справи зацікавлених громадян без загаяння. Крім того старости дістали відповідні вказівки. Кількох старостів дістало золоті хрести за заслуги і за свою працю в адміністраційній і суспільній ділянці.

ЗЇЗД ПОЛЬСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ У ЛЬВОВІ.

Минулої неділі почався дводенний зїзд у Львові польських кооператорів з цілої Польщі. По богослуженні в костелі оо. Домініканів зїзд відкрив в салі міської ради полк. А. Міньковський. Пополудні відбулося пленарне засідання в салі „Касина і кола літерацко-артистичнего“. Перший день зїзду закінчився нарадами секцій.

—o—

Японія перепрошує Америку.

Міністр закордонних справ Гірота переслав вислови жалю з приводу затоплення канонірки „Панай“ американському амбасадорові в Токіо, міністри війни й маринарки — американським атташе військовому й морському, японський амбасадор у Вашингтоні державному департаментові, японський амбасадор у Китаю — американському амбасадорові.

ЯК ДІЙШЛО ДО ЗАТОПЛЕННЯ КАНОНІРКИ „ПАНАЙ“.

Комунікат японської маринарки подає, що командант японської фльоти почав уже допит, щоби устійнити відповідальність за напад на „Панай“. На основі дотеперішніх японських інформацій до інциденту дійшло ось як: Японці дістали вістку, що китайці втікають з Нанкіну м. ін. на кількох кораблях горі рікою Янтсе. Японські летуни побачили серед темряви контури якихсь кораблів і збомбардували їх; виявилося, що це були 3 транспортовці фірми „Стандарт Ойль“ та „Панай“.

15 РАНЕНИХ НА „ПАНАЙ“.

Американська амбасада подає з Ганков, що між пасажирами, вирятованими з канонірки „Панай“ є 15 ранених, з того 3 важко.

КИТАЙЦІ ВІДСТУПАЮТЬ ЗПІД НАНКІНУ.

Китайські відділи, що боронять Нанкіну, почали вчора відступ на північний беріг ріки. Японські літаки атакували відступаючі відділи і затопили 4 великі китайські кораблі та чимало джонок. Згинуло понад 1.000 китайців.

Японське командування подає, що його війська здобули всі брами Нанкіну, осідок китайського уряду, військового комітету і Чанкайшека та місто Пуков по другому боці ріки, відкіля йде залізниця до Тієнтсіну.

БОЄВІ ГАЗИ ПІД НАНКІНОМ.

Домеї подає з Гонкону: На нанкінському фронті згинуло 12.000 китайців від трійливих газів; китайці випустили їх проти японців, але вітер завернув їх на китайські позиції.

Грудень — місяць „Просвіти“! Скрізь улаштовуймо Свята „Просвіти“ і складаймо жертви на ювилейний „Дар Просвіті“!

Українські купці на Волині.

У 1928 році по всіх містах Волині, що мали понад 20.000 мешканців, торговельних підприємств було: українських 278, польських 634, жидівських 3.789. У 1937 році: українських 467, польських 668, жидівських 3.771.

У містах, що мали менше 20.000 мешканців, у 1928 році було торговельних підприємств: українських 395, польських 642, жидівських 4.532. У 1937 році: українських 663, польських 566, жидівських 4.426.

У цілій Волині (міста, містечка й села) в 1928 році торговельних підприємств було: українських 2.090, польських 2.660, жидівських 14.587. У 1937 році: українських 3.577, польських 2.582, жидівських 14.702.

У такий спосіб бачимо, що український купець (поминаючи кілька соток кооперативних крамниць) іде до села, ще більше до містечка, але не минає й більшого міста.

Український купець не відчиняє великих крамниць на головних вулицях з оборотовим капіталом у кількадесять тисяч золотих. Задовольняється він малим — переважно споживчою крамницею, де полякові сидіти не оплачується, бо він має ширші можливости, ніж зарібок у висоті 50—100 зол. місячно.

Але, без сумніву, найрухливіші й ініціятивні наші купці, якщо матимуть терпеливість, упертість і запал до праці, осягнуть і значно більше.

Тому мусимо зганити всякі випадки деморалізації, як ось трапилося в Луцьку, де молодий купець, якому надзвичайно пощастило у торговлі, все прогуляв і зник з міста, зневоховуючи покупців і підважуючи почесне звання українського купця. (Вол. Слово).

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили нас у ряд націй.

Як відомо, „Географія українських і сумежних земель" задумана на велику скалю. Складатись вона буде з 2-ох томів, які дадуть разом коло 900 стор. формату енциклопедії. Оба томи, хоч будуть себе доповняти, проте творитимуть для себе заокруглену цілість.

Цей черговий вияв діяльности „Українського Видавничого Інституту" у Львові заслуговує на велике признання. В. Н.

Уруґвай входить у взаємини з національною Еспанією.

Уругвайський уряд повідомив офіційним комунікатом, що він рішив увійти в нормальні торговельні взаємини з національною Еспанією та вислати консулярного представника до Бурґосу.

По широкому світі.

Німецька політична поліція сконфіскувала — як подає „Лінцер Фолькеблят" — маніфест австрійського епископату зі закликом до німецьких католиків до витревалости.

Литва обмінює зі СССР політичних вязнів. Троцькістів не хотять большевики приняти.

Італія мала 1. листопада ц. р. 43,516.000 мешканців.

Шеф польського летунства ґен. Райський виїхав до Берліну, щоби зложити офіційну візиту ґен. Ґерінґові.

Португальський парлямент привернув смертну кару за провини проти безпеки держави.

—о—

КРОВАВІ СУТИЧКИ В ПАЛЕСТИНІ.

У північній Палестині дійшло до кровавих сутичок між військом та поліцією з одного боку і арабськими активістами з другого. Кількох вояків полягло.

Емґраційні справи.

ПЕРЕВОРОТ У БРАЗИЛІЇ І ЕМІҐРАЦІЯ

Емґраційний Синдикат повідомляє про припинення видавання віз для власників шамад на виїзд до Бразилії. Інтервенція в міністерстві закордонних справ у Ріо де Жанейро не дала покищо ніякого успіху.

Беручи під увагу теперішню ситуацію в Бразилії, не можна сподіватися, щоб ця справа була в скорому часі поладнана. Бразилійська влада є радше занята видаванням нових охоронних рестрикцій. У перших днях листопада ц. р. появилося зарядження міністерства праці про вимогу представлювати доказ легального приїзду до Бразилії усіх осіб, що прибули до того краю по 1934 р. (вони мусять мати професійні карти). Особи, що не докажуть свого легального приїзду до Бразилії, будуть виражені на процес і виділення з границь Бразилії.

Незалежно від наведеного зарядження шеф федеральної поліції видав обіжник, що обовязує всі бразилійські провінції і наказує, щоб усі особи, які прибули нелегально до Бразилії, були поставлені в стан обвинувачення за переступство обовязуючих приписів. Ця акція певно спричинить те, що з Бразилії виділять богацько чужинців. Згідно з інформаціями, рестрикції будуть відноситись передовсім до так зв. туристів та осіб, що прибули до Бразилії на підставі арт. 14. регуляміну про чужинців, а котрі відносяться до декрету ч. 24258 з дня 16. травня 1934 р.

Арт. 14. регуляміну передбачує видавання дозволів (шамад) для свояків у простій лінії, для братів, сестер, стриїв, вуйків та для їхніх дітей, як також для сестрінків і братаничів. Особи, що спроваджують своїх кревних, вичислених в арт. 14. мусіли перед одержанням шамади доказати своє посвоячення. Треба сподіватися, що не в усіх випадках зложені були віродостойні документи, наслідком чого пристосовують тепер ті загострення.

З нових видань

ҐЕОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКИХ І СУМЕЖНИХ ЗЕМЕЛЬ. Зшиток І. Український Видавничий Інститут, Львів 1937.

Не треба бути фахівцем, щоб зацікавитись і старатися придбати для себе такі книги, як високоцінний „Атляс України й сумежних країв", що недавно появився на книгарському ринку, або „Ґеографію українських і сумежних земель", якої 1-ий зшиток на днях виставили наші книгарні. Такі книги мусять зацікавити кожного українського інтеліґента й наповнити його гордістю, що ось і в нас появляються фундаментальні речі, без яких ніяково почувається нарід, що претендує до місця в колі культурних народів і змагає до повноти свого життя.

Перший зшиток згаданої „Ґеографії" представляється як змістом, так і зовнішньою формою дуже добре. В цій збірній праці 13-ох авторів прийшли покищо до голосу **д-р В. Кубійович**, редактор видання, і **д-р Ю. Полянський**. Перший дав вступну розвідку п. н. „Положення, границі і територія українських земель", другий — незакінчену покищо загальну ґеольоґію з підкресленням явищ у шкаралющі української землі. Виклад обох професорів приступний і цікавий, ілюстрований таблицями й образками. Популярний, а не строго-академічний підхід до предмету причиниться безсумнівно до того, що „Ґеографія" найде масового передплатника і читача.

—о—

НОВИНКИ.

— **Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3. І., телефон 254—46.**

— **Вп. Передплатників просимо не рекламувати книжки Ілька Борщака „Наполеон і Україна", розсилка якої спізнилася з незалежних від нас причин. Всі точні Передплатники „Діла" дістануть цю книжку вже в найближчих днях.**

— **Каса Союзного Базару просить П. Т. викупити замовлені на Лисенковий концерт білети до четверга (16. XII. ц. м.), бо в пятницю, невикуплені білети продадуться.** 2286

— **В день іменин Митрополита Андрея** в понеділок 13. ц. м. відправив в 9-тій год. рано архиєрейську Службу Божу у храмі св. Юра Преосв. Кир Іван в асисті о. мітрата Сліпого, о. мітрата Базюка, о. прал. Куницького й о. ректора Хавлюка. Діяконували: о. д-р І. Гриньох та о. Котів. Співав хор богословів.

— **Т-во ім. П. Могили, саля „Української Бесіди"**; середа 15. XII. ц. р. год. 18. Виклад д-ра Дениса Лукіяновича: „Про вагу і потребу традиції". Вступ за добровільними датками.

— **„Туберкульоза у дітей"** — це тема чергового викладу з циклю рефератів, присвячених дошкільному вихованню, що його виголосить д-р Ст. Коржинський у четвер, 16. ц. м. в год. 6. веч. у салі „Української Бесіди". Виклад буде пояснюваний світляними образами.

— **Академія в честь Мазепи.** Українська Секція Орієнталістичного Кола Молодих при Східньому Інституті у Варшаві влаштовує 14. ц. м. академію з приводу 250 роковин гетьманату Івана Мазепи. Академія відбудеться в салі Східнього Інституту у Варшаві, Міодова 7.

— **Українці в Парижі.** З нагоди 25-ліття смерти М. Лисенка заходами Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, буде влаштована 18. ц. м. концерт-академія. Крім реферату і композицій Лисенка, буде відспівана спеціяльна кантата до слів Миколи Ковальського, що до них музику уложив композитор Юрій Пономаренко.

— **Новий розклад їзди на залізницях.** Вночі на 15-го ц. м. в год. 0.01 зачне обовязувати новий розклад їзди пасажирських поїздів у П. К. П. По стаціях і бюрах подорожі розліпили нові стінні аркуші цього розкладу їзди.

— **Відібрали дебіт часописам:** „Українське Слово" (Париж), жидівським „Парізер Гайнт" (Париж), „Дер Таг" (Ню Йорк) та книжці Зінґера „Те бродерс Ашкеназі", що вийшла в Ню Йорку.

— **Св. Андрей в гол. заведенні державної української гімназії.** Цього року вшанувала наша найстарша ґімназія у Львові день іменин Впреосв. Митрополита Андрея особливо торжественно. У навечеря св. Андрея відслужив катихит ґімназії о. Т. Горникевич у намірені Митрополита богослужения з відповідним словом до зібраної молоді та вчительського збору, а члени Марійської Дружини приступили до спільного св. Причастія, жертвуючи Їх теж у намірення свого Протектора і Приятеля. Після Сл. Божої зложили в митрополичій палаті побажання від дирекції ґімназії, вчительського збору і молоді директор ґімн. п. Лещій, проф. Тершаковець і о. Горникевич. Сам день св. Андрея вшанувала Марійська Дружина ґімназії святочними сходинами, що на них зложилася музична частина, відповідні реферати і деклямації в честь Впреосвященного Митрополита.

— **Новий український часопис.** „Вол. Слово" повідомляє, що округова управа Вол. Українського Обєднання в Рівному починає видавати з днем 15. грудня ц. р. місячник п. наг. „Волинська Жінка".

— **Розбудова львівської політехніки.** Минулої неділі відкрито виставу надісланих на конкурс плянів будови механічного та електричного відділу львівської політехніки при вул. Стрийській. Із кільканайцятьох праць нагороджено шість проектів чотирма нагородами. Вистава міститься при пл. Марійській 9, І. пов.

— **Помер на дорозі до Березн.** Як подає ПАТ, 2. ц. м. арештували у Сосновці Ізраеля Гіля Маєрчика та вислали його до Берези Картузької за шкідливу діяльність на шкоду державного скарбу і населення. На другий день Маєрчик помер по дорозі на удар серця.

— **Жидівська молодь не приймає гета.** З огляду на введення в політехніці ґетової системи студенти жиди зібралися на віче і рішили не займати визначених їм місць по лівому боці салі

і викладів слухати щастоячки. Так і було на IV. році на викладі проф. Матакевича. Коли професор звелів їм сідати або покинути салю, жиди вийшли із салі. На інших викладах студенти жиди стояли без перешкоди до кінця. Вечером тогож дня жидівська молодь перетягала вулицею Леґіонів з окликами: геть з ґетом!

— **Напад на команданта „Стшельца".** У Перагині (п. Радехів) на дорозі напали якісь люди на команданта й інструктора „Стшельца" Йосипа Мадуру і побили його палицями; слідство почалося. Подаючи цю вістку ПАТ пише, що Мадуру побили „напасники - українці невідомих назвищ". Цікаво, відкіля інформатор ПАТ-а знає, якої народности напасник, коли невідомі ще навіть їхні назвиська.

— **Нові людові доми** посвячено у Фільварках Новосільських пов. Любачів і в Торському та Головчинцях пов. Заліщики.

— **Костел у Дикові Старім.** Недавно відбулося посвячення новопобудованого костела в Дикові Старім пов. Любачів у прияві представників місцевої влади та польських орґанізацій.

— **Львівська хроніка.** В домі при вул. Казимира В. ч. 29 отроїлася 25-літна служниця Антоніна Подловська. — На вул. Нової Рівні вирвав якийсь грабіжник Йосифі Плахцінській ручну торбину з готівкою 10 зол. — На вул. Краківській приловлено Влад. Лещишина, що пробував вирвати Анні Ганкевич з рук торбину. — На залізничому насипі коло Кривчич знайшли в піску трупа новородка. — Поліцію повідомлено, що пропали без вісти: син Марії Гребінської (Куркова 44), 14-літній Володимир; син Ванди Смолової (Виспянського 1), 12-літній Евген та 15-літня Сара Кригер (Жовківська 22). — Крамницю Майнля в Ринку обкрадено на 1.000 зол.

— **Краєва хроніка.** У Станиславові арештували злодія Яна Весоловського, що в потязі вкрав на шкоду Ядвиги Ледерер біжутерію вартости 50 тисяч зол. — Ілька Чемериса із Шоломиї засуджено у Львові на два роки за вбивство своєї сусідки. — Пачкар Олекса Федорчук станув перед коломийським судом під замітом убивства свого брата Михайла що також займався пачкарством. Суд увільнив його від заміту братовбивства, але засудив на 3 роки за обиду польського народу, фальшиві докази і втечу з вязниці. — Рівенський листоноша Прокіп Ткачук дістався під льокомотиву, яка його поранила.

— **Фальшували лікувальні порошки.** Слідча влада веде слідство проти власника дроґерії, Маркуса Бляйха, що пускав у торговельний обіг порошки проти болю голови власного виробу, опаковані в етикетах заграничних порошків. Арештовано Бляйха і власника фабрики паперових виробів Брандеса, що доставляв Бляйхові фальшивих етикеток. Арештовано теж його брата, Брандеса, власника паперових виробів у Золочеві.

— **Заздрість між старушками.** Рівенський суд засудив на 1 рік вязниці 70-літню селянку Єлисавету Цимбалюкову, яка у бійці вапном випалила око 72-літній Юстині Андреюковій. Причиною бійки було те, що чоловік Андреюкової, 75-літній старець, занедбував свою жінку; любив Цимбалюкову. Критичного дня жінка приловила його на розмові зі своєю суперницею і почала з нею битися.

— **Пожежі.** В Залукві коло Галича згоріла загорода Аксельбрада, в якій находилася крамниця. Вогонь знищив товари, крамничне урядження загальної вартости 1.500 зол. та господарські будинки зі збором вартости 3.500 зол. — В Петранці пов. Калуш згоріла загорода Василя Яціва вартости 2.500 зол.

— **Ошукували безробітних.** Під закидом ошуканства придержано Хаїма Топерніка з Майдану Пеняцького, пов. Броди і Самуїла Габергорна зі Львова. Оба вербували селян нібито на роботи до Франції, беручи від кандидатів за вироблення документів і на кошти подорожі по 150 до 200 зол. від особи. Нікому з ошуканих їхати до Франції не довелось.

— **Хотів спричинити катастрофу.** На залізничому шляху між Підбірцями і Борщовичами під Львовом перед переїздом люксторпеди хтось наложив купу каміння. В останній хвилині машиніст моторового потягу завважив перешкоду і задержав потяг. Поліція шукає за винуватцем, що міг спричинити велике нещастя.

— **Відкопали вояків б. австрійської армії.** Підчас будови дороги на просторі громади Вовча Довга, повіт Добромиль, відкопали залишки трьох вояків колишньої австрійської армії. Коло костей найшли т. зв. „метрику", це є медаліон з особистими даними. Назвище одного з поляглих відчитали. Це Іван Микуляк, рік мобілізації 1914-ий, а ч. 41. Інші дані знищила вогкість і плісень.

— **Пішки з Карпат до Варшави.** До Варшави прийшов пішки зі села Лавочного за Сколім 25-літній Евген Ящук і зложив у канцелярії президента Мосціцького письмо з проханням, щоб його приняли назад до залізничої служби, з якої зредукували його тому шість років. Одночасно передав письмо мешканців Лавочного, щоби відложили їм речинець платности признаних їм позичок.

— **Великі сніговії** навістили побережжя Балтійського моря та Сх. Прусію. Самоходова комунікація припинена, потяги курсують неправильно.

— **Автобусова катастрофа** трапилася на шляху під Ґарволіном у варшавському повіті. Автобус, яким їхало кільканацять осіб, перевернувся наслідком гололедиці і впав у рів. Віз розбився, при чому 13 осіб зазнало потовчення. Деяких ранених перевезли до шпиталів у Ґарволіні і Риківці.

— **Пожежа у фільмовій лябораторії.** У варшавській фільмовій лябораторії „Фалянґа" при вул. Лещинській склалася в режисерській кабіні експльозія. В кабіні находився режисер Йосиф Лейтес, асистентка Ізабеля Раковська і режисер Майґльоб. Тому, що довкола находилися легкопальні фільмові матеріяли, вогонь охопив швидко цілу лябораторію, при чому найбільше попеклася п. Раковська, яку відставили до шпиталю. Покликана пожежна сторожа вгасила вогонь до години. Шкоду обчислюють на пів міліона зол. М. і. згоріла новозакручена фільма „Косцюшко під Рацлавіцами", якої премієра мала відбутися в найближчих днях.

— **Строга зима в Америці.** Як повідомляють з Ню Йорку, північні стейти Зл. Держав находяться від кількох днів під верствою снігу півтора метра завгрубшки. В містах і селах відчувається недостача харчів і палива. На просторі між Вірґінією і Люїзіяною замерзло на смерть 16 осіб. Зате в північній Каліфорнії наслідком довготривалих дощів настала небувала повінь.

— **Подавати руку неґіґієнічно.** Румунський міністр освіти заборонив учням середніх шкіл витатися і прощатися подаванням рук, бо в той спосіб можуть переносити ріжні недуги. Учні мають віддавати собі поклін підношенням правої руки.

— **Ріжні вістки.** В Атенах відбудеться 9. січня вінчання грецького наслідника престолу кн. Павла з княжною Генріяттою Гановерською. — Британський корабель „Аннаґе" затонув біля Белі Копелянд. З 11 людей залоги врятувався тільки один чоловік. В Москві арештували американського кореспондента Робінзона з дружиною під закидом шпигунства в користь Троцького. — У Веймавт розбився британський бомбардовий літак, при чому згинула залога. Це 89-а катастрофа британського військового літака впродовж цього року. В катастрофах згинуло 145 осіб. — На озері Ялпуґ біля Чішіма Варніта (Басарабія) перевернувся човен з 4 особами: двома вчительками, перевізником та його жінкою. Всі втонули. — В селі Кокерленш біля Констанци померла Марія Пруна у віці 110 літ.

—o—

З театру.

Великий Театр: „СІСІ", оперетка на 4 дії Крайслера.

„Сісі, або як сватали цісаря Франца Йосифа І" — так повинна би називатися оця сенсація. Хоч люди, що йдуть її оглядати і так знають, що герої цього твору — австрійський цісар і його молоденька наречена, звана популярно „Сісі". Ввесь Відень ходив оглядати цю історичну памятку. 28-літній цісар їсть за урядовим столом правдиві віденські ковбаски, в тій самій авдієнційній салі відбувається проба балету, потайні наради мами цісаря щодо його подружжя і його флірт з молоденькою модисткою.

Сатира? Ні трохи. Вуйко Франца Йосифа І. — король, що малює, віршує і над усе любить вино та пиво, виведений на те, щоб зеднати собі симпатій між публикою, що любить йовіяльних королів. Історія сватання австрійського цісаря? Яка тут інтриґа? зав'язка, розвязка? Всі духи передвоєнної сентиментальної пустої, як дотепи з фаміліенблятів, оперетки зійшлися разом, щоб створити ще один такий „приємний" твір „для якнайширшої публики". І театр був повний. Навіть кляка відродилася. Всі оплескували появу артиста, що вже давно відсвяткував свій ювилей і ще раз пробував співати. Поправді: ніхто не вмів би краще заграти такої ролі, як Куліґовський. Ніхто з нас і не думав про те, чи справді король із королевою могли розмовляти, як пара різників. Але це було у стилю такої вистави.

Ми подивляли прегарну обстанову, слухали приємної музики і співчували артистам, що мусіли повторяти дурненькі фрази і не мали що зробити з текстом. Увесь текст треба було написати наново.

У заголовній ролі дебютувала п. Стефа Стадниківна — свобідна, з дуже доброю дикцією, повна наївного чару, природна як рутинована артистка, збираючи рясні оплески. Дуже добрі характеристичні типи створили Боровий і Леліва. Публика відпочивала і була вдоволена. **м. р.**

—o—

З концертової салі.

БОЛГАРСЬКИЙ ХОР „ГУСЛА"

Болгарський мужеський хор „Гусла", що виїхав під протекторатом міністерства пропаганди на мистецьке турне по Европі, виступив з концертом у Львові в четвер 9. ц. м. в салі Народного Дому. Цей мужеський хор, числом 60 співаків, під оглядом зрівноваження прекрасних молодих голосів, зіспівання і внутрішнього здисциплінування, як і під оглядом інтерпретації співаних творів, є, можна сказати, особливо коли зважити все таки обмежені можливости голосових ефектів мужеського збору — хіба без конкуренції. Хором управляє знаменитий диригент і добрий композитор Асен Димітров (м. і диригент софійської опери від 1923. р.). В інтерпретації хору слідно майже німецьку педантерію, а при тім дистинкцію, оминання шаржі і переборщення, такого частого у хорових продукціях, хоча і ґротескові ефекти, особливож у народніх жанрах, не є хорові чужі і їх виконує він майстерно. Репертуар хоровий — переважно болгарсько-народній, високовартісний під музичним оглядом.

Виступ хору дав явний доказ, що також хорове мистецво у симпатичного болгарського народу процвитає під цю пору (мабуть від недавна, бо щойно після війни) високо, без порівнання вище, ніж у нас. Шкода тільки, що на концерті я майже зовсім не бачив наших хорових мельоманів Чи вони не знали про концерт, чи може (інстинктовно) боялися пережити на концерті немале почування стиду?..

Ст. Людкевич.

Дописи.

СТРИЙ

Фото-фільма у Стрию. Філія „Союзу Українок" у Стрию подбала, щоб стрийське громадянство, шкільна молодь і селяни з поблизьких сіл мали змогу побачити першу українську фотофільму. І так в одному дні, а саме 18. м. м., на екрані в салі Народнього Дому висвітлював п. Дорош аж тричі свою фото-фільму в годинах: 12, 15 і 19-ій. Ця українська фільма — це перший проблиск у нас фільмового життя і дає надію на кращий розвиток фільмового мистецтва, а може й на славу в дальшій будучности. Стрийське громадянство радіє, що діждалося рідної фільми. Правда, вона була більше реклямового характеру, але на початок і це добре. На екрані пересувалися короткі сцени з Гуцульщини, Йордану у Львові, з життя українських підприємств, пастеризація молока в Маслосоюзі і т. п. Промайнули перед очима всі здобутки найновішого промислового життя — блиснула на мент уся краса Гуцульщини. Про недостачі чи недотягнення фотофільми не говоримо, бо причини знаємо, а саме недостачу матеріяльних засобів, що найбільше відчував сам режисер п. Дорош. Але стрийське громадянство вірить в ініціятиву нашого режисера і сподіється в найближчому сезоні побачити справжню, довшу фільму „До добра і краси"

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ВІСТИ З ЛУГУ. Виходить два рази в місяць. Львів, ч. 13. з 1. листопада 1937. Р. XII.

ШЛЯХ. Релігійно-громадський часопис для народу. Луцьк. Листопад 1937. Р. І. Ч. 7. і 8.

МАЛІ ДРУЗІ. Ілюстрований журнал для української дітвори. Львів, ч. 12, за грудень 1937.

ДЗВІНОЧОК. Часопис для українських дітей. Львів, грудень 1937. Р. VII., ч. 74.

СОНЕЧКО, український часопис для дітей. Рівне. Р. III. Листопад 1937. Ч. 8. (38.).

НА СЛІДІ, журнал молоді. Львів, листопад і грудень 1937. Р. І., Ч. 9. і 10.

КАМЕНЯРІ. двотижневик української поступової молоді. Львів 1937, ч. 20., 21., 22. і 23.

НАША ШКОЛА, педагогічний часопис. Ужгород, жовтень-листопад 1937. Ч. 8—9.

ТРИЗУБ. тижневик. Париж, ч. 47. з 5. грудня 1937. Рік XIII.

ШЛЯХ МАЛАДЗІ. Ілюстрований часопис білоруської молоді. Р. IX, Вильно, 1. грудня 1937. Ч. 16. (115).

Театри.

Великий Театр:

Вівторок 14. XII. год. 7.30 „Сісі".
Середа 15. XII. год. 7.30 веч. „Сісі".

Театр Ріжнородностей:

Вівторок 14. XII. год. 7.30 веч. „Розрахунок" Джефрея Деля (прем'єра).
Середа 15. XII. год. 7.30 веч. „Шукаємо репортерів".

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

КАМІНКА СТРУМИЛОВА:
14. XII. Під куратетелею.
15. XII. Вій.
16. XII. Процес Мері Дітен (прем'єра).

КІНА.

АПОЛЬО: „Лет очайдухів".
АТЛЯНТИК: „Неоправдана година".
ВАНДА: „Я невинний", „Панна Лілі"
ҐРАЖИНА: „Галька".
ЕВРОПА: „Шпіон африканський".
КАСІНО: „Для жінки" (Клярк Гейбл, Мирна Льой).
КОПЕРНИК: **„Знахор" на осн. повісти Доленги-Мостовича.**
МАРУСЕНЬКА: „Дибук".
МЕТРО: „Ева", „Тайна бригада".
МІРАЖ: „Любов шпіона", „Карнавалова ніч".
МУЗА: „Лицарі моря".
ПАКС: „Білі рожі" (життя св. Тереси).
ПАЛЯС: „Чар богеми" (Марта Еґерт, Іван Кепура).
РАЙ: „Пан редактор шаліє", комедія.
РІЯЛЬТО: „Зкохання недостаточно".
СВІТ: „Моя зіронька", „Автко-поліцайстер".
СТИЛЕВЕ: „Париж-Льондон".
ТОН: „Володарка пущі".
УТІХА: „Чорний орел" і ревія.
ХИМЕРА: „Пригоди детектива Ніка": „Від вівтірка до четверга".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Світова вистава в Парижі 1937".

ФОТОПЛЯСТІКОН „Святовід" (Пасаж Гавсмана ч. 7):
„Париська Вистава".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Вівторок, 14. грудня 1937.

БЕРЛІН 15.00 Муз. дрібниці, 19.10 Розр. музика, БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 13.30 Циг. музика, 17.30 Нар. мельодії, форт., 19.30, 20.00, 21.00, 22.00 „Фіделіо" оп. Бетовена, ВІДЕНЬ 12.00 Концерт симф. орх., 17.35 Пісні, 20.00, 21.00 „Татяна" оп. Леґара, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.30, 21.00 Форт. концерт б-дур Брамса, 22.30 Смичк. квартет ф-дур Моцарта, КОШИЦІ 18.00 Мих. Карбованець: „Поземельні книги", 18.10 Збірка оповідань підкарп. народу, 18.20 Д-р В. Г. Барвін: Бактерії, як засоби будучої війни, МІЛЯНО 17.15 Камер. музика, 21.00, 22.00 „Гелера" оп. Монтемеція, ПРАГА 16.10 Нар. пісні, 17.30 Квартет ес-дур Шуберта, 20.15 Чеські танки Сметани, 20.55 Орх., хор, солісти, РАДІО ПАРІ 188.00 Орх., 21.15, 22.00, 23.00 Театр Уяви, РИМ 19.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 Комедія.

Середа, 15. грудня 1937.

БЕРЛІН 17.00 Пісні, форт. музика, 19.10 Розр. музика, БІЛГОРОД 21.30 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05, 12.30 Циг. музика, 17.30, 18.00 Віол., 20.10, 21.00 Фільг. орх., ВІДЕНЬ 17.25 Пісні, 17.50 Спів, Тавше барит., 18.40 Весела авд., 21.30 Розр. муз., 22.20 Хорватська муз., ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Солісти: скр., форт., КОШИЦІ 14.00, 18.45 Вістки, МІЛЯНО 17.15 Форт., 20.30 Розр. муз., 21.30, 22.00 Віол., ПРАГА 19.25, 20.00 Концерт військ. орх., ПРАГА II. 18.15 Українські закарпатські пісні у вик. хору, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх. концерт, 21.30 Бетовенові сонати на віол. і форт., 22.00, 23.00 „На париській хвилі" розр. прогр., РИМ 17.15 Сучасна італ. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, 22.15 Комедія.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок, 14. грудня 1937.

6.15—8.00 Раннішня авдиція, 11.15 Для шкіл: У Мишинецькій пущі живуть собі курпі, 11.40 Пісні без слів, гр. пл., 12.03 Полудн. авд., 13.45 Музика з пл., 14.30 Ліст, гр. пл., 14.55 Біржа, 15.00 „Запатан" опов. В. Лозінського, 15.15 Музика з плят. 15.25 Біжучі вістки, 15.30 Господ. вістки, 15.45 „Король-герой спудеєм" авд. для старших дітей, 16.10 Фін.-госп. актуалії, 16.20 У муз. домі, тріо, 16.50, 19.50, 20.55 Акт. гутірка, 17.00 „Радіохроніка у Гельсінґфорсі" 17.15 Камер. концерт, віол. форт., 17.50 Зимовий сон звірів і ростин, 18.00, 18.50 Спорт, **18.10 Дівоцькі звичаї на св. Андрія, фейл: в українській мові,** 18.20 Концерт: Лада сопран, форт., 18.25 Програма на завтра, 18.35 Огляд хл. преси, хл. скрипька, 18.40 На сніговах верхах Стога, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Тапит: „Анвали", 19.30 Хор (твори Желенського, Валек-Валевського), 20.00 Концерт у честь С. Невядомського: спів, форт., 20.45 Веч. денник, 21.00 Легка і танкова музика, 22.15 Бетовен: форт. концерт ц-моль оп. 37, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Концерт бесканів.

Середа, 15. грудня 1937.

6.15—8.00 Раннішня авд., 11.15 Для шкіл: Чому Осипко зветься в школі „Соколине Око" гутірка для молодших дітей, Музика з гр. пл., 11.40 Паганіні з гр. пл., 12.03 Полуднева авд., 13.55 При чорній каві, гр. пл., 14.15 Чайковський з гр. пл., 14.55 Біржа, 15.00 „Запатан" опов. В. Лозінського, 15.10 Музика з в пл., 15.20 Біжучі вістки, 15.30 Господ. вістки, 15.45 „Грудень" гутірка для старших дітей, 16.00 Куток мови, 16.15 У пантеоні музики: Гостина у Ляйпцігськім музеї інструментів, 17.00 Радіо й оборона держави, 17.15 Менше відомі балети у вик. орх., 17.50 Звеселдавлення та образа. 18.00 Спорт, 18.10 Концерт живих канарків, 18.20 „Як це мило звечір буває" вес. монтаж, 18.30 Програма на завтра, 18.35 Для села: Хл. вістки, Актуальна гутірка, 19.00 Як то Степан Окола пішов до гімназії, 19.20 Діточі пісні Т. Майзнера у вик. А. Шлемінської в супр. форт., 19.35 Детермінізм і принцип виключного осередка, 19.50, 20.55 Актуальна гутірка, 20.00 Розр. концерт у вик. тріа у супр. гітар, 20.15 Шукаємо репортера (літер. вечір), 20.45 Веч. денник, 21.00 Шопенівський концерт, 21.40 Літер. вечір присвячений Лесьмянові, 22.10 Калейдоскоп — розривкова авдиція: скр., сопран, форт., тенор, вельтгорн, обой, ревелерси, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танкова музика в пл.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ":

Львів, 13 грудня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·25 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·30 зол.
молоко	19—20 сот.
яйця (копа)	5·60 зол.

Тенденція на масло знишкова, на молоко та яйця вдержанана.

ОПОВІСТКИ.

Загальне Зібрання Товариства учителів середніх і вищих шкіл „Учительська Громада" відбудеться 1. січня 1938 р. в год. 10. передполуднем у салях „Рідної Школи" у Львові, вул. Мохнацького ч. 12 з таким порядком нарад: 1. Відкриття загального зібрання, 2. Відчитання протоколу з попереднього загального зібрання, 3. Звідомлення з діяльности Головної Ради: а) секретаря, б) скарбника, в) організаційного референта (з наміченням пляну праці Товариства на найближче майбутнє), 4. Звідомлення Провірної Комісії, 5. Дискусія над звідомленнями й абсолюторія, 6. Вибір нової управи товариства: а) голови, б) членів й заступників Головної Ради, в) членів й заступників Провірної Комісії, г) Мирового Суду, 7) Внески й запити. — На випадок, коли в год. 10. не буде принесеної до важности ухвал скількости членів, того самого дня в год. 11. відбудеться те саме загальне зібрання з таким самим порядком нарад і з важністю ухвал при всякому числі приявних делеґатів. — Головна Рада Товариства „Учительська Громада".

Загальні Збори Т-ва ім. Петра Могили. Головна Рада ім. П. Могили скликає Загальні Збори на 23. грудня 1937 в канцелярії Н. Т-ва ім. Шевченка (Чарнецького 26, І) год. 16 з ось яким порядком нарад: 1) Звідомлення Гол. Ради і Контрольної Комісії. 2. Вибір Гол. Ради і Контр. Комісії. 3. Внески. — При недостаточному комплеті відбудуться другі збори в цій самій домівці, з цим самим порядком нарад, цього самого дня, год. 17. — У Львові, 6. грудня 1937. — Д-р Д. Лукіянович, А. Мончібович.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.